

2^ο ΓΕΛ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ
<<ΠΥΡΟΥΝΑΚΕΙΟ>>

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑ : <<ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΟΥ ΚΑΙ ΕΓΩ>>

**ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ: << Η ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΗΝ
ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ>>**

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΡΙΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΕΣ

ΚΡΑΝΗ ΕΥΤΥΧΙΑ ΠΕ06

ΤΣΟΛΑΚΗ ΕΥΤΥΧΙΑ ΠΕ02

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2012

1^η ΟΜΑΔΑ:ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΚΑΤΑΔΡΟΜΕΙΣ

Γιάννης Νιφορόπουλος

Παναγιώτης Νέζης

Γιώργος Ζεμπερλίγκος

Μιχάλης Μιχαήλος

Σπύρος Οικονομόπουλος

Κώστας Χουτιούδης

Κώστας Κατσιφής

2^η ΟΜΑΔΑ:ΡΟΔΑ ΤΣΑΝΤΑ ΚΑΙ ΚΟΠΑΝΑ

Ελένη Σέρρα

Αναστάσιος Ζακυνθινός

Ηλιάννα Τριανταφυλλίδη

Πηγή Κωνσταντινίδη

Αντωνία Βαβουλιώτη

Γιώτα Κοντοπούλου

3^η ΟΜΑΔΑ:ΧΤΥΠΟΚΑΡΔΙΑ ΣΤΑ ΘΡΑΝΙΑ

Γιώργος Ταχταράς

Μαργαρώ Παπαχαραλάμπους

Γκρισέλντα Σουμπασάι

Βλασία Χριστοδουλάκη

Ηλίας Μαυρίδης

Έντρι Χάκα

Γιάννης Φάνης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1^η ΟΜΑΔΑ:ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΚΑΤΑΔΡΟΜΕΙΣ

Η εργασία στο μέλλον

Η βία στα σχολεία

Το σχολείο στο μέλλον

Ερωτηματολόγιο

Κοινωνικοποίηση

Μόρφωση

2^η ΟΜΑΔΑ:ΡΟΔΑ ΤΣΑΝΤΑ ΚΑΙ ΚΟΠΑΝΑ

Εκδήλωση

Ερωτηματολόγιο κλειστού τύπου

Διάγραμμα

Στοιχεία σωστής εκπαίδευσης

Συνεργασία και ανταγωνισμός στο σχολείο

Εναλλακτικές δραστηριότητες που μπορεί να προσφέρει το σχολείο

3^η ΟΜΑΔΑ:ΧΤΥΠΟΚΑΡΔΙΑ ΣΤΑ ΘΡΑΝΙΑ

Το σχολείο που οι μαθητές ονειρεύονται

School excursions

Ανθρωπιστική παιδεία

Ερωτηματολόγιο

Διάγραμμα

Σχολική διδασκαλία

Ανθρωπιστική παιδεία

ΓΕΝΙΚΑ:

Με την ερευνητική μας εργασία οι μαθητές επιχειρούν και αναδεικνύουν το ξεχωριστό ρόλο που διαδραματίζει το σχολείο στη ζωή των μαθητών. Σκοπός της ερευνητικής εργασίας είναι οι μαθητές να αντιληφθούν και να συνειδητοποιήσουν την αξία, σημασία και σπουδαιότητα της Μαθητικής ζωής. Να εντοπίσουν πιθανά προβλήματα, να διερευνήσουν τα πιθανά αίτια και να δώσουν λύσεις σε προβλήματα σε προβλήματα της σχολικής-μαθητικής τους ζωής. Να αναδείξουν και να αξιοποιήσουν τα πλεονεκτήματα της μαθητικής τους ιδιότητας και τέλος λειτουργώντας βιωματικά να αποδείξουν τη διαχρονικότητα του μέλλοντος.

Βασικό κριτήριο του θέματος υπήρξε η αμεσότητα και η επικαιρότητα του, το γεγονός ότι αφορά σε όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές-το παρόν αλλά και το μέλλον τους. Το ότι οι μαθητές βιώνουν μια πραγματικότητα και μια κατάσταση όπου θέλουν να βελτιωθούν και ό, τι δεν τους είναι αρεστό να αλλάξει και να διατηρηθεί ο, τι τους ευχαριστεί η τους ενθουσιάζει.

Το θέμα συνδέεται με τα μαθήματα: Νεοελληνική γλώσσα, Κοινωνιολογία, Πληροφορική.

Η μέθοδος που θα ακολουθηθεί ενδεικτικά περιγράφεται ως εξής: **ανταλλαγή απόψεων** μαθητών για πιθανά θέματα , επιλογή θέματος, χωρισμός σε ομάδες, εσωτερικός επιμερισμός. **Ομαδοσυνεργατική** προσέγγιση του θέματος, χρονικός προσδιορισμός όλων των δράσεων, επιλογή των μεθοδολογικών εργαλείων που θα χρησιμοποιηθούν στην εργασία για την συναλλαγή και επεξεργασία data. **Βιωματική προσέγγιση** του θέματος, **επικοινωνία** και επεξεργασία με τοπική-μαθητική κοινότητα.

Τελικά κοινά αποδεκτή συγγραφή συμβολαίου που θα καθορίζει ατομικές υποχρεώσεις έναντι της ομάδας και ολομέλειας, **μέθοδος project** και **ερωτηματολόγια** προς σχολική κοινότητα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα της εργασίας μας θα έχουν ως εξής: συστηματική καταγραφή της προόδου της ερευνητικής εργασίας σε επίπεδο ατομικό, ομάδας και ολομέλειας. Ανάρτηση της εργασίας στην ιστοσελίδα του σχολείου και εκτύπωση σε βιβλίο. Έκθεση σε ειδικό χώρο του σχολείου των τεκμηρίων των μαθητών (φωτογραφίες, εικαστικά, συνθέσεις) . Επιλογικά, ολοκληρωμένη παρουσίαση της ερευνητικής εργασίας στο σύνολο μαθητών του σχολείου.

Εν κατακλείδι, οι πόροι θα ευρεθούν από τη σχολική επιτροπή. Ως εξοπλισμός-αναλώσιμα χρησιμοποιήθηκαν: φάκελοι μαθητών, маркаδόροι, χαρτικά. Προσβάσιμες βιβλιοθήκες(του δήμου , Α λυκείου , Β λυκείου). Βιωματική επίσκεψη σε

σχολεία, δίκτυο, βιντεοκάμερα, εκτυπωτής, κάμερα. Σχολικό εργαστήριο πληροφορικής.

**ΓΙΑ ΝΑ ΑΡΧΙΣΕΙ Η ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑ, ΕΝΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ
ΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ**

<<Μα εγώ θα έδινα τα πάντα να γινόμουνά πάλι παιδί λίγο να βρισκόμουνά στις ίδιες τάξεις, στα ίδια θρανία με τους συμμαθητές μου να κάνω αστεία και τους καθηγητές να κοιτάζουν καχύποπτα, τα μαθητικά χρόνια δεν τ' αλλάζω με τίποτα!!!>>

<<Ένα ταξίδι μέσα από τα μάτια και την βιωματική εμπειρία των μαθητών για το ρόλο που διαδραματίζει το σχολείο στη ζωή τους>>

20 ΓΕΛ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ "ΓΥΡΟΥΜΕΛΙΟ"

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Αν ήταν δυνατόν να φέρναμε κάποιον γιατρό του 19ου αιώνα σ' ένα μοντέρνο χειρουργείο για να χειρουργήσει δεν θα είχε ιδέα τι ακριβώς να κάνει, αφού όλα θα του ήταν άγνωστα. Αντίθετα αν βάζαμε έναν καθηγητή του 19ου αιώνα σε μια σύγχρονη αίθουσα διδασκαλίας θα ήταν ικανός να διδάξει άνετα τους μαθητές. Οι μέθοδοι διδασκαλίας δυστυχώς ελάχιστα άλλαξαν εδώ και εκατό χρόνια και η εκπαιδευτική διαδικασία παραμένει κατά το μάλλον ή ήττον ίδια με ελάχιστες διαφορές.

Παρά τις αλλαγές που έγιναν τα τελευταία χρόνια στην εκπαίδευση, ιδιαίτερα στο επίπεδο της διδακτικής και της παιδαγωγικής, το διδασκαλοκεντρικό μοντέλο μάθησης είναι και σήμερα η βάση για την απόκτηση της γνώσης. Αυτό πηγάζει από μια βαθιά ριζωμένη αντίληψη ότι ο καθηγητής είναι ή θα έπρεπε να είναι η αυθεντία και η μόνη πηγή παροχής γνώσης, ενώ οι μαθητές είναι άδεια δοχεία (Tabula rasa) τα οποία γεμίζουν με γνώσεις και πληροφορίες και το μόνο που έχουν να κάνουν είναι να διαβάζουν και να γράφουν.

Αυτή η προσέγγιση δεν μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά στον γεμάτο προκλήσεις σημερινό κόσμο. Τα δεδομένα και οι πληροφορίες για κάθε είδους γνώση είναι διαθέσιμα στις βιβλιοθήκες, στα CD Roms και στο διαδίκτυο. Εκείνο που έχουν ανάγκη σήμερα οι μαθητές είναι να αποκτήσουν τις δεξιότητες και το ενδιαφέρον να ψάχνουν μόνοι τους τις πληροφορίες, να τις χρησιμοποιούν σωστά και να μαθαίνουν να σκέπτονται δημιουργικά για την επίλυση των προβλημάτων που ανακύπτουν στη ζωή τους.

Η παρωχημένη ωστόσο διδακτική προσέγγιση για την απόκτηση της γνώσης συνδέεται και με την αντίληψη ότι κύρια αποστολή του σχολείου είναι να προετοιμάσει τους μαθητές για την κατάκτηση μιας θέσης σε ένα ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα. Έτσι λοιπόν, η εκπαιδευτική διαδικασία καθίσταται το μέσο για την επαγγελματική αποκατάσταση. Το ελληνικό σχολείο -ιδιαίτερα το Λύκειο - έχει αποκτήσει κατά συνέπεια ένα χρησιμοθηρικό χαρακτήρα, όπου η πνευματική και συναισθηματική καλλιέργεια και η μόρφωση των μαθητών έρχονται σε δεύτερη μοίρα, εάν δεν παραμελούνται εντελώς.

Όλο το εκπαιδευτικό σύστημα και η διδακτική προσέγγιση ενθαρρύνουν τον ανταγωνισμό, τις επιδόσεις, τη βαθμοθηρία και τον εγωκεντρισμό των μαθητών, προετοιμάζοντάς τους να ενταχθούν και να αναπαράγουν το μοντέλο της ανταγωνιστικής κοινωνίας, η οποία ενδιαφέρεται πρωτίστως για την προβολή και επιβεβαίωση του ατόμου και της φιλοδοξίας του εις βάρος της συλλογικότητας.

Μέσα σ' αυτό το άχαρο κλίμα, έρχεται μια νέα προσέγγιση να προτείνει έναν εναλλακτικό τρόπο σχολικής εργασίας: η συνεργατική μάθηση (cooperative learning). Ας δούμε όμως από πιο κοντά την αφετηρία και τις αρχές της καινούριας αυτής μεθόδου.

Η συνεργατική μάθηση δοκιμάστηκε πειραματικά την τελευταία δεκαετία σε αρκετά σχολεία της Αμερικής και της Ευρώπης, σε διάφορα σχολικά περιβάλλοντα και σε ένα ευρύ πεδίο διδακτικών αντικειμένων. Τα αποτελέσματα των ερευνών έδειξαν ότι οι συνεργατικές ομάδες μαθητών (cooperative groups) έτειναν να έχουν καλύτερη κατανόηση των διδακτικών αντικειμένων, θετικότερα αποτελέσματα στα τεστ, υψηλότερη αυτοεκτίμηση, μεγαλύτερο αριθμό θετικών δεξιοτήτων και λιγότερα στερεότυπα για άτομα διαφορετικών εθνοτικών ομάδων σε σχέση με τους μαθητές που διδάσκονταν με τον παραδοσιακό τρόπο. Τα ενθαρρυντικά αυτά αποτελέσματα οδήγησαν τους ειδικούς στο συμπέρασμα ότι η συνεργατική μάθηση αποτελεί πράγματι την εκπαιδευτική προσέγγιση του μέλλοντος, αρκεί να συνειδητοποιηθεί η αξία της από τους φορείς της εκπαίδευσης και της κοινωνίας.

Τι είναι όμως η συνεργατική μάθηση και πώς επιτυγχάνεται;

Η συνεργατική μάθηση, όπως δηλώνει και το όνομά της, είναι η μάθηση που επιτυγχάνεται μέσα από τη συνεργασία των μαθητών και του εκπαιδευτικού και στηρίζεται σε κάποιες βασικές αρχές. Οι ομάδες των μαθητών που συμμετέχουν στη διαδικασία δεν συνεργάζονται ατομιστικά, αλλά στα πλαίσια της ομάδας. Εκείνο που έχει σημασία είναι η επίτευξη των στόχων όλης της ομάδας και όχι μεμονωμένων ατόμων. Η κατανόηση και η αφομοίωση των διδακτικών αντικειμένων μπορεί να αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους μιας συνεργατικής ομάδας, αλλά δεν είναι ο μόνος. Ο περισσότερος χρόνος στην τάξη δαπανάται για την απόκτηση διανοητικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων οι οποίες επιτρέπουν στον μαθητή να αναζητεί μόνος του τις πηγές πληροφόρησης, να απαντάει σε πρωτότυπα ερωτήματα, να σκέφτεται κριτικά, να είναι ανεκτικός με τους άλλους και γενικά να δομεί μια προσωπικότητα συναισθηματικά και διανοητικά ισορροπημένη. Η συνεργατική μάθηση και οι συνεργατικές ομάδες δεν αποτελούν αυτοσκοπό αλλά τα μέσα για έναν ευρύτερο σκοπό που είναι η απόκτηση δεξιοτήτων για τη ζωή.

Η Brett Melville, μια δεκαπεντάχρονη μαθήτρια που συμμετείχε σε ομάδα συνεργατικής μάθησης λέει: "Μαθαίνεις την ίδια ύλη που θα μάθαινες με την παραδοσιακή μέθοδο, αλλά με τον τρόπο αυτό μας δίνεται αρκετός χρόνος να συζητήσουμε θέματα και προβλήματα αρκετά λεπτομερειακά".

Μια καθηγήτρια, η Lynne Gedye, που χρησιμοποίησε τη συνεργατική μέθοδο στις τάξεις της για δύο χρόνια, σημειώνει: "Αυτό το χρόνο είχα διαφορετικούς μαθητές στις τάξεις μου που δύσκολα μπορούσαν να αρθρώσουν λέξη στα αγγλικά. Τραβούσα τα μαλλιά μου και ήμουν σε αδιέξοδο για το τι να κάνω. Αλλά δεν έπρεπε να ανησυχώ γιατί η απάντηση που έδωσαν οι μαθητές ήταν καταπληκτική. Οι δυνατοί μαθητές βοηθούσαν τους αδύνατους μαθητές ασταμάτητα, έτσι οι τελευταίοι μπόρεσαν να συμμετάσχουν γρήγορα στη διαδικασία της μάθησης".'

Για να πετύχει στο έργο της μια ομάδα συνεργατικής μάθησης πρέπει να πληρούνται αρκετές προϋποθέσεις ψυχολογικής αλλά και πρακτικής φύσεως, αφού το κάθε τι στη μέθοδο αυτή έχει την ιδιαίτερη σημασία του. Η σύνθεση και ο αριθμός των μελών της ομάδας, ο τρόπος που κάθονται οι μαθητές στην τάξη, η θέση του καθηγητή, οι σχέσεις που αναπτύσσονται στην ομάδα κ.τ.λ., όλα παίζουν το δικό τους ρόλο στη διαδικασία και στην επίτευξη των στόχων.

Ο πιο καθοριστικός παράγοντας, όμως, για την αποτελεσματική μάθηση είναι οι καλές διαπροσωπικές σχέσεις που αναπτύσσονται μέσα στην ομάδα και μεταξύ του καθηγητή και των μαθητών. Σ' αυτόν τον τομέα απαιτείται αρκετή δουλειά ώστε οι μαθητές να αποκτήσουν αίσθημα υπευθυνότητας, ανεκτικότητας και αλληλοβοήθειας. Η συμβολή του εκπαιδευτικού είναι αποφασιστικής σημασίας, αφού αυτός επιστατεί και συντονίζει όλη την εκπαιδευτική διαδικασία και επαναφέρει τα πράγματα στη θέση τους στην περίπτωση που κάποιο μέλος της ομάδας ξεφύγει από τους καθορισμένους κανόνες λειτουργίας.

Άλλος σημαντικός παράγοντας για την επιτυχία της συνεργατικής ομάδας είναι ο τρόπος συγκρότησής της. Βασική προϋπόθεση για το σχηματισμό της ομάδας είναι να μην είναι τα μέλη της στενοί φίλοι ή να ανήκουν σε κάποια κλίκα. Θα πρέπει να επιλέγονται άτομα με διαφορετικές ακαδημαϊκές ικανότητες και, στην περίπτωση πολυφυλετικών κοινωνιών, άτομα διαφορετικών εθνοτικών ή φυλετικών ομάδων. Έτσι, οι μαθητές ασκούνται έμπρακτα στο να γίνονται πιο ανεκτικοί στη διαφορετικότητα, να εξετάζουν άλλες απόψεις και συναισθήματα σε μεγαλύτερο βάθος, αλλά και να ζητούν διευκρινίσεις για τις θέσεις των συμμαθητών - συνεργατών τους. Οδηγούνται δε σταδιακά να αλληλεπιδρούν και να συνεργάζονται για την επίτευξη των τιθέμενων στόχων ή για την επίλυση των ανακυπτόντων προβλημάτων.

Οι στόχοι μάλιστα πρέπει να είναι από την αρχή σαφείς και ξεκάθαροι, όπως και οι οδηγίες που δίνονται από τον εκπαιδευτικό όσον αφορά τα ακολουθητέα βήματα για την αφομοίωση της διδακτέας ύλης. Οι μαθητές

πρέπει να γνωρίζουν το ακριβές πρόγραμμα εργασιών, τι πρόκειται να μάθουν και πώς θα το μάθουν και τι μπορούν να κάνουν πέρα από το αναλυτικό πρόγραμμα. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι το μάθημα έχει άκαμπτη μορφή χωρίς δυνατότητες αλλαγών ή προσαρμογών στην πορεία. Το αντίθετο. Η καλή γνώση της διαδικασίας βοηθά τον μαθητή να γνωρίζει με ασφάλεια την πορεία που πρέπει να ακολουθήσει και να προχωρά σε αλλαγές όταν βλέπει ότι αυτή τον δυσκολεύει ή είναι αδιέξοδη. Η ασάφεια και η έλλειψη κανόνων προκαλεί σύγχυση στον μαθητή και τον αδρανοποιεί.

Κάθε μαθητής της ομάδας ξεχωριστά καλείται να μάθει την διδακτέα ύλη, ταυτόχρονα όμως πρέπει να το κατορθώσουν όλοι από κοινού. Γι' αυτό και οι μαθητές μαθαίνουν να βοηθούν ο ένας τον άλλον και να καλύπτουν τις εκατέρωθεν αδυναμίες τους. Οι εργασίες είναι δομημένες έτσι ώστε οι μαθητές να εξαρτώνται ο ένας από τον άλλο για την προσωπική αλλά και την συλλογική επιτυχία. Σ' αυτήν την προσπάθεια αρωγός έρχεται και ο μικρός αριθμός μαθητών της ομάδας και η κατάλληλη διαρρύθμιση μέσα στην τάξη. Στις αίθουσες συνεργατικής μάθησης η παραδοσιακή διαρρύθμιση εγκαταλείπεται. Οι μαθητές δεν κάθονται ο ένας πίσω από τον άλλο απέναντι στον καθηγητή, αλλά ο ένας απέναντι στον άλλο για να μπορούν να συνεργάζονται πιο εύκολα και να μοιράζονται τις ιδέες τους. Οι μαθητές δουλεύουν στην αρχή ανά ζεύγη και μετά σε τριάδες ή τετράδες και ζητείται από αυτούς να συμμετέχουν δραστικά στις συζητήσεις και να διαμορφώνουν τις δικές τους απόψεις. Ο καθηγητής παράλληλα βοηθάει και διευκολύνει τους μαθητές στην προσπάθειά τους.

Αυτή η πρόσωπο με πρόσωπο αλληλεπίδραση "αναγκάζει" τους μαθητές να δουλέψουν μαζί ως ομάδα, να αναπτύσσουν κοινωνικές δεξιότητες και να δημιουργούν θετικές στάσεις και συμπεριφορές. Η κοινή εργασία (συνεργασία) "υποχρεώνει" τους μαθητές να εμπλέκονται σε δράσεις και να αποκτούν ικανότητες αλληλεπίδρασης, όπως η ηγεσία, η οικοδόμηση εμπιστοσύνης, η διαχείριση συγκρούσεων, η δημιουργική κριτική, η ενθάρρυνση, ο συμβιβασμός, οι διαπραγματεύσεις κ.ά., που τους καθιστούν πιο υπεύθυνους απέναντι στο έργο που αναλαμβάνουν αλλά και απέναντι στους άλλους. Οι καθηγητές από την άλλη μεριά, για να μπορούν να διαχειρισθούν αποτελεσματικά τη δυναμική της ομάδας, θα πρέπει να περιγράψουν τις αναμενόμενες αλληλεπιδρώσες συμπεριφορές και στάσεις των μαθητών και να τους αναθέτουν συγκεκριμένους ρόλους για να εξασφαλίσουν ότι αυτοί δουλεύουν συνειδητά στα πλαίσια της ομάδας. Ταυτόχρονα, οι ίδιοι πρέπει να έρχονται αρωγοί στις ανακύπτουσες δυσκολίες, ενθαρρύνοντας τα μέλη ή τονώνοντας την αυτοπεποίθηση όσων αισθάνονται μειονεκτικά.

Είναι φανερό από όσα εν συντομία εκτέθηκαν ότι η συνεργατική μάθηση

αποτελεί ουσιαστικά τη βάση μιας νέας ολοκληρωμένης μαθησιακής προσέγγισης που φέρνει επανάσταση στον τρόπο που μέχρι τώρα θεωρούσαμε την εκπαίδευση. Μετά την αποθέωση του ατόμου στο πλαίσιο του μοντέλου του ανταγωνιστικού σχολείου των δυτικών κοινωνιών αλλά και ύστερα από την αποτυχία του σοσιαλιστικού εκπαιδευτικού μοντέλου με την ισοπέδωση του ατόμου υπέρ της ομάδας, η συνεργατική μάθηση προβάλλει ως το νέο πρότυπο εκπαίδευσης, όπου η ατομικότητα και η συλλογικότητα συνυπάρχουν, σέβονται η μία την άλλη, αλληλοτροφοδοτούνται στα πλαίσια της αμοιβαιότητας και υπηρετούν τις ανάγκες των ατόμων ξεχωριστά αλλά και της ομάδας.

Η συνεργατική μάθηση εν τέλει υπηρετεί τον άνθρωπο γι' αυτό και είναι μια αποτελεσματική μάθηση. Ο μαθητής ασκείται για να μαθαίνει συνεχώς ώστε η διά βίου μάθηση να είναι μια συνεχής και ζωντανή κατάσταση. Έτσι, η διεύρυνση της συνειδητότητας του νέου γίνεται μια καθημερινή πρακτική χωρίς τις ιδιαίτερες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι σημερινοί ενήλικες, επειδή ακριβώς δεν ασκήθηκαν στα μαθητικά τους χρόνια. Όσο και αν φαντάζει δύσκολη μια τέτοια μαθησιακή προσέγγιση, αφού πράγματι προϋποθέτει πολλούς παράγοντες για την υλοποίησή της, είναι εφικτή και εύκολα υλοποιήσιμη. Το ουσιαστικό πρόβλημα είναι η αλλαγή νοοτροπίας πρώτα απ' όλα των εκπαιδευτικών φορέων και η θέληση για πραγματικές ρήξεις στην εκπαίδευση που θα σηματοδοτήσουν και ευρύτερες ρήξεις στην κοινωνία.

20 ΓΕΛ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ

Η ΒΙΑ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Η Βία στα σχολεία είναι ένα φαινόμενο το οποίο πλήττει την σχολική κοινωνία όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια. Αρχικά τα κύρια αίτια της βίας είναι η ύπαρξη μεγάλων κοινωνικών ανισοτήτων , η ανεπαρκής βοήθεια από την οικογένεια , τα ΜΜΕ με την προβολή βίαιων περιστατικών και η τάση των νέων να είναι αντίθετοι στις καθιερωμένες δομές τις κοινωνίας . Η βία χωρίζεται σε τέσσερεις υποκατηγορίες :α)σωματική βία, β)ψυχική βία , γ)κοινωνική βία , δ)λεκτική βία

Η **Λεκτική Βία** είναι ένα φαινόμενο το οποίο συναντάτε σε μεγάλο βαθμό τα τελευταία χρονιά στο σχολείο από το δημοτικό έως το λύκειο. Αρχικά η λεκτική βία σε μικρές ηλικίες μπορεί να οδηγήσει στη λάθος διαμόρφωση του χαρακτήρα του παιδιού. Αυτό αργότερα πιθανόν να έχει ως αποτέλεσμα την κύρια μορφή λεκτικής βίας που συναντάμε στα σημερινά σχολεία. Λεκτική βία συνήθως επικρατεί μεταξύ μαθητών αλλά υπάρχουν περιπτώσεις όπου οι καθηγητές την ασκούν επίσης .Επιπρόσθετα είναι σημαντικό να αναφερθεί το γεγονός ότι λόγω της ανάρμοστης συμπεριφοράς των μαθητών οι καθηγητές λογομαχούν με τα παιδιά χρησιμοποιώντας προσβλητικές εκφράσεις . Για αυτόν τον λόγο είναι αναγκαίο να βρεθούν κάποιες λύσεις για την αντιμετώπιση της. Για παράδειγμα υπάρχουν προγράμματα στα οποία μπορούν να συμμετέχουν οι μαθητές έτσι ώστε να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές και να ενδυναμωθεί το κοινωνικό τους χαρακτήρα έτσι ώστε να υπάρξει μείωση αυτού του φαινομένου.

Η **Ψυχολογική βία** χαρακτηρίζεται από μία συστηματική έως και μόνιμη εμφάνιση συμπεριφορών, όπως είναι η λεκτική βία (δημιουργία φοβικού κλίματος), ο κοινωνικός αποκλεισμός (απομόνωση θύματος από συγγενείς και φίλους) και η οικονομική πίεση (πλήρης οικονομική εξάρτηση και έλεγχος από το θύτη). Οι πιο πάνω συμπεριφορές μπορεί να προκαλέσουν σοβαρά και χρόνια προβλήματα στο θύμα, τόσο σε ψυχολογικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Συνήθως παρατηρούνται στο θύμα συμπτώματα κατάθλιψης που μπορεί να προέρχονται από τη διαρκή απομόνωση του και που συχνά οδηγούν σε αυτοκτονικές τάσεις και σε μειωμένη αυτοεκτίμηση.

Κοινωνική και Σωματική Βία : Κοινή παρατήρηση όσων έρχονται σε επαφή με εφήβους είναι ότι τα τελευταία χρόνια η επιθετικότητα μεταξύ τους έχει αυξηθεί. Κι αυτό είναι ένα πρόβλημα που συνεχώς αυξάνεται και οι επιπτώσεις του επηρεάζουν τόσο το σχολικό περιβάλλον όσο και την κοινωνία. Ο συνήγορος του πολίτη την περασμένη χρονιά έκανε μια έρευνα για το πώς μπορεί να προληφθεί και να αντιμετωπιστεί η σχολική βία και ενημέρωσε σχετικά το Υπουργείο Παιδείας. Σύμφωνα με τις διαπιστώσεις που έγιναν αυτό που χρειάζεται πρωτίστως είναι η διαμόρφωση καλού

σχολικού κλίματος και επικοινωνίας, διαλόγου και εμπιστοσύνης ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και μαθητές κι αυτό θεωρείται ότι είναι το πρώτο και το πιο σημαντικό βήμα. Μεγάλη ευθύνη για αυτό έχει ο διευθυντής-διευθύντρια της κάθε σχολικής μονάδας, που θα πρέπει να βρίσκεται κοντά στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές. Να ακούει τακτικά τις απόψεις τους, να τους εμπνέει και να εγγυάται τη σωστή λειτουργία του σχολείου. Επίσης θα πρέπει να δημιουργηθούν και να διασαφηνιστούν ξεκάθαροι κανόνες, που θα συνοψίζονται στο Σχολικό Κανονισμό. Ο Σ. Κ. δε θα είναι αυθαίρετο δημιούργημα ειδικών αλλά θα είναι προϊόν της επικοινωνίας και της συνεργασίας εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων. Μέσω του Σχολικού Κανόνα θα προβλέπονται μεταξύ άλλων και οι βασικοί τρόποι διαχείρισης βίαιων συμπεριφορών στην καθημερινή σχολική ζωή. Ακόμη θεωρείται απαραίτητη η αξιοποίηση του θεσμού των μαθητικών συμβουλίων έτσι ώστε να επιτευχθεί η κατανόηση, η διαμόρφωση και η τήρηση των σχολικών κανόνων. Επιπλέον, θα πρέπει τα σχολεία να προχωρήσουν στη διεξαγωγή προγραμμάτων και βιωματικών εργαστηρίων που στόχο θα έχουν τη βελτίωση των κοινωνικών δεξιοτήτων και των σχέσεων συνύπαρξης - συνεργασίας. Στα εργαστήρια αυτά θα μπορούν οι μαθητές να συμμετέχουν εθελοντικά, λαμβάνοντας κατάλληλα κίνητρα. Μια ακόμη πρόταση είναι να υπάρχουν σε κάθε σχολική μονάδα εκπαιδευτικοί, που θα έχοντας λάβει την κατάλληλη εκπαίδευση θα λειτουργούν ως διαμεσολαβητές μεταξύ των μαθητών που έχουν εμπλακεί σε διαμάχη. Μέσω της διαδικασίας της ακρόασης θα πρέπει οι μαθητές να εξηγούν τα κίνητρα που τους οδήγησαν στις συγκεκριμένες συμπεριφορές και μαζί με τους καθηγητές τους θα προσπαθούν να βρίσκουν μια λύση. Σε περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητο, προτείνεται η συμμετοχή υποστηρικτικών μηχανισμών (ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών κλπ), για την επίλυση σοβαρών ζητημάτων που σχετίζονται και με παράγοντες εξωτερικούς των σχολείων, όπως προσωπικά ή οικογενειακά προβλήματα.

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

Είναι γεγονός ότι έχουν γίνει σημαντικές αλλαγές στο σχολείο τα τελευταία χρόνια, τόσο στα μαθήματα, όπως καινούρια βιβλία, όσο και στα μέσα διδασκαλίας, εργαστήρια, αίθουσες Η/Υ κ.α. Όμως απαιτούνται αρκετές ακόμα αλλαγές, για να καλύψουν τα όνειρα και τις επιθυμίες μας. Κατά την άποψή μας, οι αλλαγές αυτές θα πρέπει να αφορούν το σχολικό χώρο, τα μαθήματα καθώς και τους τρόπους διδασκαλίας από τους εκπαιδευτικούς. Θα ξεκινήσουμε από το σχολικό χώρο και συγκεκριμένα την αυλή, όπου περνούμε ένα σημαντικό μέρος της μαθητικής μας ζωής. Θα θέλαμε να υπάρχει μεγάλο προαύλιο, με πολύ πράσινο, δέντρα, λουλούδια, το οποίο θα μας υποδέχεται ευχάριστα το πρωί και θα μας ξεκουράζει και θα μας ηρεμεί κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων.

Επειδή όμως οι καιρικές συνθήκες συχνά είναι αντίξοες, βρέχει, χιονίζει ή έχει πολύ ήλιο και ζέστη, καλό θα ήταν να υπάρχουν χώροι κατάλληλοι, δηλαδή υπόστεγα ή κιόσκια, ώστε να προστατεύονται οι μαθητές από τα ποικίλα καιρικά φαινόμενα. Επιπλέον, μια και ο αθλητισμός είναι σημαντικό κομμάτι της ζωής μας και σχετίζεται και με τη σωστή σωματική διάπλασή μας, θα θέλαμε να υπάρχουν υπαίθριοι χώροι αθλητισμού π.χ. γήπεδο ποδοσφαίρου, μπάσκετ, βόλεϊ, αλλά και κλειστά γυμναστήρια κατάλληλα εξοπλισμένα με αποδυτήρια και χώρους υγιεινής.

Τα σχολικά κτίρια τα ονειρευόμαστε βαμμένα με ευχάριστα χρώματα, ευάερα, ευήλια, με ευρύχωρες αίθουσες, εξοπλισμένες με Η/Υ, διαδραστικούς πίνακες και βιβλιοθήκες. Στους διαδρόμους να υπάρχουν ντουλαπάκια για τη φύλαξη και την ασφάλεια των προσωπικών μας ειδών. Τέλος θα θέλαμε να υπάρχει μια βιβλιοθήκη εξοπλισμένη με πολλά βιβλία σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, ώστε να έχουμε έναν χώρο, για να ετοιμάζουμε τις σχολικές μας εργασίες, όσες απαιτούν αναζήτηση υλικού και γενικότερα, όταν έχουμε κάποιο κενό να περνούμε δημιουργικά το χρόνο μας...

Ας περάσουμε τώρα στο καυτό θέμα των μαθημάτων. Θα θέλαμε να είναι λιγότερα και με ουσιαστικό περιεχόμενο και να υπάρχει χρόνος για περισσότερες δραστηριότητες στις οποίες να εμπλέκονται οι μαθητές, γιατί έτσι πιστεύουμε ότι αφομοιώνεται καλύτερα η ύλη. Επίσης να υπάρχουν λιγότερα βιβλία και με περιεχόμενο το οποίο να γίνεται εύκολα κατανοητό. Τα βιβλία θα πρέπει να εναρμονίζονται με τις εξελίξεις των επιστημών, γεγονός που σημαίνει ότι πρέπει να ανανεώνονται πιο συχνά, συμπεριλαμβάνοντας κάθε φορά τις προόδους των επιστημών που στο μεταξύ έχουν

πραγματοποιηθεί. Επιπλέον, θα μπορούσε τα βιβλία να ενσωματώνουν παρεμφερή μαθήματα ή καλύτερα, να είναι σε ηλεκτρονική μορφή (τα οποία υπάρχουν βέβαια), να έχουν όμως εύκολη πρόσβαση σε αυτά οι μαθητές, για να μην κουβαλούμε πάρα πολλά βιβλία με άσχημες, όπως είναι γνωστό, επιπτώσεις στην σωματική μας υγεία.

Θα θέλαμε, ακόμα, να έχουμε διαθέσιμο σχολικό χρόνο , ώστε να κάνουμε τις εργασίες μας μέσα στο σχολείο με την επίβλεψη και τη βοήθεια των καθηγητών μας. Τέλος, εκτός από τα βασικά μαθήματα, καλό θα ήταν να υπάρχουν και ώρες αφιερωμένες σε πολιτιστικές δραστηριότητες, οι οποίες, ως γνωστό, συμβάλλουν στην ελεύθερη έκφραση της δημιουργικότητας των μαθητών, και επιπλέον θα πρέπει να γίνονται συχνά και εκπαιδευτικές επισκέψεις οι οποίες βοηθούν στη βιωματική πρόσληψη της γνώσης.

Όσον αφορά τους τρόπους διδασκαλίας και τους εκπαιδευτικούς έχουμε να πούμε τα εξής: θέλουμε να αλλάξει ο τρόπος διδασκαλίας. Οι γνώσεις μας να μην προέρχονται αποκλειστικά από τους καθηγητές μας, αλλά να μας δίνεται η δυνατότητα να τις ανακαλύπτουμε μόνοι μας. Τα μαθήματα να διεξάγονται με περισσότερο διάλογο μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών και να μη στηρίζονται στην αυθεντία του καθηγητή. Αντίθετα ο καθηγητής πρέπει να είναι περισσότερο καθοδηγητής, σύμβουλος και βοηθός μας στην προσωπική έρευνα, αναζήτηση και ανακάλυψη της γνώσης. Να είναι φιλικός, κοντά στο μαθητή, στα προβλήματα και τις ανησυχίες του και να δημιουργούν ευχάριστο κλίμα στην τάξη. Να συμβάλουν στην ευαισθητοποίησή μας στα σύγχρονα προβλήματα και στη σταδιακή κοινωνικοποίησή μας, τα οποία αποτελούν, όπως πιστεύουμε, σημαντικούς στόχους του εκπαιδευτικού μας συστήματος.

Η σωστή όμως διδασκαλία απαιτεί και κατάλληλες συνθήκες. Έτσι θα θέλαμε να υπάρχουν λιγότεροι μαθητές στις αίθουσες, ώστε το μάθημα να γίνεται σε ήρεμο περιβάλλον, όπου θα δίνεται η δυνατότητα σε όλους μας να συμμετέχουμε. Επειδή, όπως είπαμε, θεωρούμε το διάλογο αναπόσπαστο κομμάτι της διεξαγωγής των μαθημάτων, πιστεύουμε ότι και η διάταξη των θρανίων στις τάξεις θα βοηθήσει σε αυτό. Έτσι προτείνουμε τα θρανία να είναι τοποθετημένα σε σχήμα κύκλου, γιατί με αυτό τον τρόπο διευκολύνεται ο διάλογος και επιτυγχάνεται η ισότιμη συμμετοχή όλων των μαθητών και η μεταξύ τους συνεργασία.

Ολοκληρώνοντας τα όνειρα και τις επιθυμίες μας, θα θέλαμε να πούμε ότι και τα μισά να γίνουν μέχρι το τέλος των μαθητικών μας χρόνων θα είμαστε πολύ ευχαριστημένοι.

Η εκπαίδευση, ως θεμελιώδης κοινωνικός θεσμός, δε μένει ανεπηρέαστη από τις κοινωνικές συντεταγμένες και τα δρώμενα της συλλογικής ζωής. Όσοι μετέχουν σε αυτήν (επίσημη πολιτεία, διδάσκοντες, διδασκόμενοι) εκφράζουν το πνεύμα της εποχής στη δεδομένη χρονική στιγμή.

Εστιάζοντας το θέμα στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα, δεν μπορούμε παρά να παρατηρήσουμε τα εξής: τα Σχολεία της Β/θμιας Εκπαίδευσης, στο χώρο της Γενικής Παιδείας, εκτός από τις δυσλειτουργίες τους -αντιμετωπίσιμες ως ένα σημείο με τους κατάλληλους πολιτικούς χειρισμούς- εμφανίζουν ένα γενικότερο χαρακτηριστικό: ότι με τα ισχύοντα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών και τις διαδικασίες αξιολόγησης των μαθητών, εφαρμόζουν τον κατακερματισμό της παρεχόμενης γνώσης και καλλιεργούν στην πράξη τον ωφελιμιστικό χαρακτήρα της μόρφωσης, μην παρέχοντας ταυτόχρονα δημιουργικές διεξόδους στους μαθητές, αυριανούς ενεργούς πολίτες σε μια κοινωνία δύσκολη και συνεχώς αρνητικά μεταβαλλόμενη.

Δεν είναι υπερβολή να χαρακτηρισθούν ως στείροι προθάλαμοι στη διαδικασία εισαγωγής σε κάποιο ΑΕΙ ή ΤΕΙ, γιατί τούτο ακριβώς είναι που σε πρώτο επίπεδο επιζητεί ο νέος και από αυτόν το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον. Όμως αυτό δεν είναι τόσο απλό ούτε ανώδυνο ως προς τις συνέπειές του. Διότι έτσι τα Σχολεία Γενικής Παιδείας προάγουν τη χρησιμοθηρία στην πρόσκτηση της γνώσης, αντί για την εσωτερική προσπάθεια διαρκούς πνευματικής καλλιέργειας, και τη μονομέρεια στην κατάκτηση του γνωστικού αντικείμενου, αντί για το εύρος και την ποιότητα της γνώσης (τόσο σε γνωστικό όσο και, κυρίως, σε ψυχολογικό επίπεδο) τα οποία πρέπει να είναι και ο μόνος στόχος ενός Σχολείου.

Στη σημερινή μορφή της εκπαίδευσης, ο μόνος θεσμός στον οποίο δυστυχώς δεν έχει αποδοθεί ακόμα ο ρόλος και η αξία που θα έπρεπε να έχει είναι το Μουσικό Σχολείο, μιας και τα Σχολεία Γενικής Παιδείας δεν κατορθώνουν να αναδείξουν και να αναπτύξουν το σύνολο των δυνατοτήτων που διαθέτει ο νέος άνθρωπος και οι οποίες με την κατάλληλη αγωγή μπορεί να εξελιχθούν σε δημιουργικές ικανότητες. Η αναπαραγωγή λοιπόν του μονοδιάστατου ανθρώπου, το πρότυπο του εξειδικευμένου αλλά πνευματικά και ψυχολογικά ελλειμματικού, βρίσκεται στον αντίποδα ενός Μουσικού

Σχολείου το οποίο αποσκοπεί στην πνευματική και ψυχολογική καλλιέργεια του ατόμου, στον καθορισμό της «κουλτούρας» και, πολλές φορές, στην αποκατάσταση της ολότητας της προσωπικότητας. Ας μην ξεχνάμε ότι η μουσική, σύμφωνα με μεγάλους επιστήμονες ψυχολόγους όπως η Rona Fried και ο Leonard Berkowitz (ο τελευταίος ασχολείται ειδικά με τους τρόπους καταστολής της επιθετικότητας και μέσα από τη μουσική), έχει θετική επίδραση στο σώμα και στο πνεύμα. Μια μελωδία, ένας σκοπός, ένα τραγούδι καθώς και η ενασχόληση με κάποιο μουσικό όργανο επιδρά θετικά στην ψυχολογία σε σημείο που μπορεί να φτάσει και σε καταστάσεις αυτοανοσίας (αυτό που ονομάζουμε θεραπευτική λειτουργία της μουσικής). Ειδικά στις Σκανδιναβικές χώρες, λόγω των κλιματολογικών συνθηκών, η ενασχόληση των παιδιών με τη Μουσική στο Σχολείο, μεταξύ των μαθημάτων Γενικής Παιδείας, οδήγησε σε ιδιαίτερα ευεργετικά ψυχολογικά αποτελέσματα, θέτοντας τους ταυτόχρονα τις βάσεις για πνευματική ωριμότητα (πολλές φορές μέχρι και φορολογική συνείδηση σε μετέπειτα στάδια της ζωής τους) και «αποτοξινώνοντάς» τα από το άγχος, τη μελαγχολία που εμπνέει το κλίμα και από όλους εν γένει τους εξωγενείς και ενδογενείς παράγοντες που επιδρούσαν αρνητικά στην ψυχολογία τους.

Όλα τα παραπάνω προβλήματα του χρησιμοθηρικού χαρακτήρα της εκπαίδευσης μπορούν να απαλειφθούν ή έστω να περιοριστούν, εάν και τα Σχολεία Γενικής Παιδείας υιοθετήσουν τις αρχές λειτουργίας των Μουσικών Σχολείων (τα οποία στα 22 χρόνια λειτουργίας τους αποτελούν μία διαφορετική και ιδιαίτερα εποικοδομητική προσέγγιση του εκπαιδευτικού γίνεσθαι): να καλλιεργούν ολόπλευρα -κατά το δυνατό- τις ικανότητες των νέων και να αποδίδουν στο κοινωνικό σύνολο όχι μονομερείς προσωπικότητες αλλά νέους ανθρώπους που να συνδυάζουν την πνευματική με τη συναισθηματική ευφυΐα σε εδραιωμένο αίσθημα για το συλλογικό όφελος. Κατά αυτόν τον τρόπο τίθενται οι βάσεις τόσο για την ατομική πρόοδο όσο και για τη γενικότερη ευημερία του τόπου μας. Η μουσική παιδεία και εκπαίδευση, η οποία είναι ανύπαρκτη στο Νέο Λύκειο –στάδιο ιδιαίτερος κρίσιμο για την ψυχολογία του έλληνα έφηβου- και σχεδόν ανύπαρκτη στο Νέο Σχολείο (γυμνάσιο και δημοτικό) καλλιεργεί πολλαπλές δεξιότητες, όπως ήδη προαναφέραμε, έχει θεραπευτικά αποτελέσματα (καλύτερο αναπνευστικό σύστημα, αξιοποίηση και όχι καταστροφή των φωνητικών χορδών κτλ.) και επιδρά θετικά στην εξέλιξη της κοινωνίας. Ένα αυταπόδεικτο παράδειγμα είναι ένας έφηβος σε Λύκειο Γενικής Παιδείας και ένας έφηβος σ' ένα Μουσικό Σχολείο: ο δεύτερος χαρακτηρίζεται πάντα από ευεξία, αισιοδοξία και χαμόγελο, διότι αποφορτίζεται από την καθημερινή πίεση μέσα από τη Μουσική.

Ο σχεδιασμός και η οργάνωση ενός τέτοιου Σχολείου, το οποίο και προτείνουμε με την παρούσα εισήγηση, κρίνεται σημαντικός, δίνοντας έμφαση σε ένα πολύπλευρο Σχολείο όπου η Μουσική θα αποδώσει άμεσα ευεργετικά αποτελέσματα στη διάρκεια της διδακτικής πράξης αλλά και μακροπρόθεσμα, μια και οι νέοι θα αποφοιτούν πνευματικά ανώτεροι και συναισθηματικά πιο ώριμοι και υγιείς. Σε αυτό δε χρειάζεται ίσως να συνυπολογίσουμε την περίοδο κοινωνικής κατάθλιψης την οποία βιώνουμε, με όλα τα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα που προκύπτουν καθημερινά και των οποίων ο αντίκτυπος μπορεί, εάν όχι να ξεπεραστεί, τουλάχιστον να περιοριστεί σε μεγάλο βαθμό μέσα από την εισαγωγή Μουσικών μαθημάτων στα Σχολεία Γενικής Παιδείας, ακριβώς σύμφωνα με το μοντέλο των Μουσικών Σχολείων.

Επομένως, θέτοντας όλες τις προηγούμενες επισημάνσεις ως βάση σχεδιασμού ενός ουσιαστικά Νέου Σχολείου, είναι τελικά απαραίτητο για τη δημιουργία του τα Μουσικά Σχολεία να λειτουργήσουν ως παραδείγματα, ως σημεία αναφοράς και πρότυπα. Το όραμα ενός Σχολείου που να συνδυάζει Γενική Παιδεία με Μουσική Παιδεία, εκπαίδευση και καλλιέργεια σε πολλαπλά επίπεδα, αξίζει να γίνει πραγματικότητα και να καταβληθούν όλες οι προσπάθειες από όσους ενδιαφέρονται για την επίτευξή του, πάντοτε έχοντας κατά νου τη ρήση «ΠΡΩΤΑ Ο ΜΑΘΗΤΗΣ».

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Η κοινωνικοποίηση είναι ένας κοινωνιολογικός όρος ο οποίος χρησιμοποιείται από κοινωνιολόγους, κοινωνιοψυχολόγους, ανθρωπολόγους, πολιτικούς και παιδαγωγούς, εννοώντας τη διαδικασία μετάδοσης ηθών, εθίμων, κανόνων και ιδεολογιών. Μέσω της κοινωνικοποίησης, μεταδίδονται στο άτομο οι δεξιότητες και συνήθειες οι οποίες είναι απαραίτητες για τη συμμετοχή του στην κοινωνία στην οποία ανήκει.

Η κοινωνία σχηματίζεται από ποικιλία κοινών κανόνων, συμπεριφορών, αξιών, κινήτρων, κοινωνικών ρόλων, συμβόλων και γλωσσών. Κατ' αυτό τον τρόπο, η κοινωνικοποίηση μπορεί να οριστεί ως το «μέσο με το οποίο επιτυγχάνεται κοινωνική και πολιτισμική συνέχεια».

Εμφάνιση όρου «κοινωνικοποίηση»

Η λέξη κοινωνικοποίηση εμφανίζεται στις αρχές του 20ου αιώνα από τον Emile Durkheim (1858-1917), θεμελιωτή της μοντέρνας κοινωνιολογίας, και περιγράφει τη διαδικασία μέσω της οποίας ο άνθρωπος γίνεται κοινωνικό ον. Μέχρι τώρα δεν έχει δημιουργηθεί μια ευρέως αποδεκτή θεωρία για την κοινωνικοποίηση. Υπάρχουν απλώς θεωρητικά μοντέλα που προσπαθούν να εξηγήσουν το φαινόμενο, με επικρατέστερα της εξελικτικής ψυχολογίας, της θεωρίας της μάθησης, της ψυχανάλυσης, της θεωρίας της αλληλεπίδρασης και της θεωρίας των ρόλων. Μερικά μοντέλα ανάλυσης θεωρούν τον άνθρωπο ως φυσικό (βιολογικό) ον, άλλα ως εξαρτημένο (κοινωνικό) ον, ενώ άλλα ότι είναι συνδυασμός και των δύο.

Πρωτογενής κοινωνικοποίηση

Ο πρώτος χώρος κοινωνικοποίησης του ατόμου είναι η οικογένεια, γιατί αναλαμβάνει το άτομο από τη γέννηση του και έχει σημαντικό ρόλο σε όλη τη διάρκεια της ζωής του. Ρόλος της είναι να διαμορφώσει την προσωπικότητα και το χαρακτήρα του παιδιού, μεταδίδοντας του κανόνες, αξίες και τρόπους συμπεριφοράς που αφορούν την κοινωνία που ζει, αλλά και το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο που είναι μέλος. Σε αυτό το σημείο έχουν μεγάλη σημασία οι σχέσεις των γονέων και των παιδιών και η επιρροή που ασκούν στην παιδική προσωπικότητα μέσα από τους κοινωνικούς ρόλους και τις συγκρούσεις. Κατά τον William Goode, η οικογένεια είναι ο διαμεσολαβητής μεταξύ ατόμου και κοινωνίας, δηλαδή προσπαθεί να εντάξει ομαλά το παιδί στην κοινωνία. Η οικογένεια αποτελεί μια μικρογραφία της κοινωνίας. Το άτομο καλείται να παίξει ρόλους, να προσφέρει για να πάρει, να τηρεί κανόνες και να σέβεται κάποιες αξίες. Επίσης μέσα σε αυτό το πλαίσιο μαθαίνει την γλώσσα και αναπτύσσει την προσωπικότητα του, για να μπορέσει αργότερα να ανταποκριθεί στα κοινωνικά τεκταινόμενα.

Δευτερογενής κοινωνικοποίηση

Το πλαίσιο στο οποίο λαμβάνει χώρα η δευτερογενής κοινωνικοποίηση του ατόμου είναι το σχολείο. Το παιδί μεταβαίνει από τον οικογενειακό στον σχολικό χώρο, όπου πρέπει να αναπτύξει καινούριες συμπεριφορές και ικανότητες, για να μπορέσει να συναναστραφεί με τα άλλα άτομα. Το νέο περιβάλλον διαφέρει στο γεγονός ότι είναι πιο απρόσωπο, πιο ουδέτερο και δεν μπορεί να επικεντρώνεται στις ξεχωριστές ανάγκες του παιδιού και να του δίνει πολλές ευκαιρίες, όπως λογικά έκανε η οικογένεια του. Στο σχολείο το άτομο διευρύνει την ικανότητα του να συνεργάζεται με τους άλλους, να πειθαρχεί σε κανόνες, να ανταποκρίνεται στις επιταγές του δασκάλου και να μαθαίνει. Το σχολείο είναι φορέας των κοινωνικών θεσμών και αξιών. Ακόμα πιο έντονα από την οικογένεια προσπαθεί να κάνει το άτομο κοινωνικό υποκείμενο και να το προετοιμάσει για τους ρόλους που επρόκειτο να παίξει στην κοινωνία. Από την άλλη μεριά, δίνει στην κοινωνία ένα ανθρώπινο δυναμικό σχεδόν έτοιμο να το χρησιμοποιήσει για τις ανάγκες της.

Τριτογενείς φορείς κοινωνικοποίησης

Η θρησκεία, το κράτος, οι παρέες συνομηλίκων, τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας και τα διάφορα περιβάλλοντα στα οποία εντάσσεται κατά καιρούς το άτομο (γειτονιά, συνάδελφοι, αθλητικές ομάδες κ.τ.λ.) αποτελούν τριτογενείς φορείς της κοινωνικοποίησης του. Η θρησκεία έχει συνήθως σημαντικό ρόλο στις κοινωνίες, καθώς προβάλλει αξίες και κανόνες συμπεριφοράς στους ανθρώπους, θρησκευτικά ήθη και έθιμα, που συμβάλλουν στην ενότητα και την ομόνοια μεταξύ τους, ενώ ταυτόχρονα προβάλλει μια γενική κοσμοθεωρία στο άτομο και στάσεις ζωής, που έχουν άμεσο αντίκτυπο στην κοινωνία. Με λίγα λόγια, αλλιώς πράττουν τα άτομα που η θρησκεία τους θεωρεί ότι πρέπει να αποδεχτούν την κοινωνική θέση με την οποία γεννήθηκαν και είναι «αμαρτία» να προσπαθούν να ξεφύγουν από αυτό που τους δόθηκε και αλλιώς πράττουν τα άτομα που διδάσκονται ότι είναι επιτακτική ανάγκη να δουλεύεις σκληρά στη ζωή σου και να εξελίσσεσαι ως άτομο. Τέλος, η θρησκεία πρεσβεύει συνήθως συγκεκριμένο τρόπο ενδυμασίας, διατροφής και διασκέδασης στα άτομα.

Το κράτος αποτελεί φορέα που ρυθμίζει την κοινωνική ζωή στο σύνολο της. Θεσπίζει νόμους που ρυθμίζουν όλους τους άλλους φορείς κοινωνικοποίησης και την δράση του ίδιου του κοινωνικού υποκειμένου.

Οι παρέες των συνομηλίκων, η γειτονιά και οι διάφορες ομάδες που εντάσσεται κατά τη διάρκεια της ζωής του το άτομο αποτελούν άτυπους, αλλά πολύ σημαντικούς για την κοινωνικοποίηση του, φορείς. Το παιδί ξεφεύγει λίγο από τους αυστηρούς κανόνες που επιβάλλει η οικογένεια και το σχολείο, διαλέγεται ελεύθερα με άλλα άτομα, επηρεάζει και επηρεάζεται. Ουσιαστική σημασία έχει το γεγονός ότι έτσι το άτομο μπορεί να αναπτύξει μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα, εφόσον μπορεί να κρίνει ποια στοιχεία από αυτά που διδάχθηκε ως τώρα του χρησιμεύουν και να εγκαταλείψει όσα δεν τον αντιπροσωπεύουν. Σε αυτόν τον φορέα, όπως και στην θρησκεία, υπάρχουν κάποιοι κανόνες ενδυμασίας, διατροφής, διασκέδασης, ακόμα και επικοινωνίας, όμως με μεγαλύτερα περιθώρια επιλογής και λιγότερη αυστηρότητα.

Τέλος, τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (Τύπος, βιβλίο, ραδιόφωνο, τηλεόραση, κινηματογράφος, διαδίκτυο) αποτελούν σημαντικούς φορείς κοινωνικοποίησης για τις νέες γενιές. Μπορεί να μην είναι αυτός ο άμεσος ρόλος τους, ωστόσο ασκούν μεγάλη επιρροή στο άτομο, διαμορφώνοντας την προσωπικότητα, τις επιλογές, τις αξίες και τα «πιστεύω» του. Επιπλέον, προβάλλουν πρότυπα, ρόλους και πολλές φορές συμβάλλουν στην διατήρηση των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων της κοινωνίας. Η οικογένεια και το σχολείο οφείλουν να μάθουν τα άτομα να χρησιμοποιούν με κριτική σκέψη και σύνεση τα ΜΜΕ, αλλιώς είναι εύκολο να χειραγωγηθούν και να παραπληροφορηθούν από αυτά.

ΜΟΡΦΩΣΗ

Η μόρφωση εισήχθη από την περιοχή της τέχνης στην Παιδαγωγική και δηλώνει την προσπάθεια του παιδαγωγού να επιτύχει την εσωτερική καλλιέργεια του παιδιού, σε συνάρτηση με τις προσδοκίες του σχολείου και τις επιδιώξεις της αγωγής.

Χαρακτηριστικά

Ενεργητική μόρφωση είναι η παιδαγωγική ενέργεια που αποσκοπεί στην απόδοση μιας συγκεκριμένης μορφής του εσωτερικού του ανθρώπου, ενώ παθητική το αποτέλεσμα της δράσης του παιδαγωγού, δηλαδή η ήδη διαμορφωμένη εσωτερική μορφή του ανθρώπου.

Η ειδολογική μόρφωση συνίσταται στο λειτουργικό χαρακτήρα της, με στόχο την ανάπτυξη όλων των δυνάμεων και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του παιδιού, ενώ η υλική εξοικειώνει τα παιδιά με τα πράγματα του έξω κόσμου, που αποτελούν τη βάση του μορφωτικού υλικού.

Η μόρφωση προσιδιάζει μόνο στον άνθρωπο από τα έμβια όντα, ενώ ο χαρακτήρας της είναι πολιτιστικός, αξιακός και κοινωνικός, που επιδρά στον άνθρωπο και στις ανάγκες του.

Είδη μόρφωσης

Σύμφωνα με το Σύγχρονο Λεξικό Εννοιών, η μόρφωση διαχωρίζεται σε γενική ανθρωπιστική και ειδική ή επαγγελματική[1].

Ιστορική τοποθέτηση

Παρατηρείται διαφοροποίηση στη σημασία της μόρφωσης από εποχή σε εποχή. Ενώ το αρχαίο μορφωτικό ιδεώδες είχε ως στόχο την καλλιέργεια του ανθρώπου μέσω του έρωτα, της θεωρίας και της ισόρροπης ανάπτυξης των δυνάμεών του, στο δυτικό Μεσαίωνα, για παράδειγμα, όπου υπάρχει το εκκλησιαστικό και θρησκευτικό μορφωτικό ιδεώδες, κυριαρχεί ο ιδανικός τύπος του πιστού χριστιανού, ενώ στη Βυζαντινή αυτοκρατορία παρατηρείται κυριαρχία ελληνιστικού και χριστιανικού ιδεώδους. Εξάλλου, η Αναγέννηση (15ος- 16ος αιώνας) επιβάλλει μόρφωση κατά το πρότυπο της κλασικής εποχής: πρότυπα αγωγής και μόρφωσης αποτελούν οι αρχαίοι και τα αρχαία ελληνικά συγγράμματα.

Στη σύγχρονη εποχή, η μόρφωση αποκτά νόημα μέσα από ιδεώδη και ανώτερες επιδιώξεις, τα οποία καλείται να υιοθετήσει ο άνθρωπος στη ζωή του, καθώς και να επιδείξει προσήλωση στα αιτήματα της εποχής του.

Αγωγή και Μόρφωση

Η αγωγή και η μόρφωση συνδέονται στενά, αλλά διαφέρουν σε βασικά σημεία. Κατά τον Nohl, η Αγωγή είναι διαπροσωπική και αναφέρεται στο "Εσύ", ενώ η Μόρφωση αναφέρεται στο ίδιο το "Εγώ". Κατά τον Schleiermacher, η μόρφωση "βοηθάει τον άνθρωπο να συλλάβει το νόημα του κόσμου και της ύπαρξής του, να πετύχει τον εξανθρωπισμό του «σύμφωνα με την ιδέα του αγαθού»". Ενώ η αγωγή σχετίζεται με την κοινωνική και ηθική πλευρά της ζωής, η μόρφωση σχετίζεται με την πολιτιστική δημιουργία.

Παιδεία και Μόρφωση

Η Παιδεία αποτελεί το βαθύτερο περιεχόμενο της αγωγής και της μόρφωσης, έννοια άλλοτε υπερκείμενη και άλλοτε υποκείμενη των δύο τελευταίων, καθώς δηλώνει άλλοτε όλο το εννοιολογικό τους περιεχόμενο και άλλοτε το αποτέλεσμα που επιφέρουν στην ψυχή του παιδιού.

Ενώ η Μόρφωση δηλώνει την ηθική, πνευματική και κοινωνική διαμόρφωση της ανθρώπινης προσωπικότητας, η Παιδεία δηλώνει την ορθή διαπαιδαγώγηση και μόρφωση αλλά και την καλλιέργεια των ικανοτήτων και των αρετών του ατόμου σε μεγάλο βαθμό.

Στη σύγχρονη εποχή, η Παιδεία είναι η πλαισιωμένη από τις έννοιες της αγωγής και της μόρφωσης σύγχρονη μορφή της οργανωμένης εκπαίδευσης. Οι δύο βασικοί σκοποί της είναι:

- η αγωγή και μόρφωση της νέας γενιάς και η γνωριμία της με τα πολιτιστικά ιδεώδη,
- η κοινωνικοποίηση των μαθητών και ένταξή τους στην κοινωνία.

Εκπαίδευση και Μόρφωση

Κατά τον Π. Ξωχέλλη, "Με τον όρο εκπαίδευση εννοούμε τη μόρφωση που παρέχεται από το σχολείο. Με τον όρο εκπαίδευση εννοούμε τη θεσμοθετημένη και ελεγχόμενη διαδικασία από την πλευρά της πολιτείας ή άλλου φορέα, με στόχο τη μετάδοση ενός συστήματος γνώσεων και αξιών στη νέα γενιά για την ένταξη και δραστηριοποίησή της μέσα στο κοινωνικό σύνολο" ..

Διδασκαλία και Μόρφωση

Η σύγχρονη σχολική διδασκαλία οφείλει να έχει παιδαγωγικό χαρακτήρα. Η «Παιδαγωγούσα» σχολική διδασκαλία δεν εφοδιάζει μόνο με

γνώσεις, αλλά συμβάλλει και στη γενικότερη εξέλιξη και μόρφωση του ατόμου μέσω της αξιοποίησης των πνευματικών του δυνάμεων.

Το σύγχρονο σχολείο αποβλέπει περισσότερο στον «διδασκτικό ειδολογισμό», δηλαδή στην ανάπτυξη των ψυχοσωματικών δυνάμεων του παιδιού μέσω της χρήσης των παρεχόμενων γνώσεων. Έτσι, επιτυγχάνεται η «ειδολογική μόρφωση», δηλαδή η χρήση των αποκτημένων γνώσεων και μορφωτικών αγαθών σε πραγματιστικές καταστάσεις.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

(ΘΕΜΑ: ΤΙ ΜΟΥ ΑΡΕΣΕΙ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ)

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΜΑΘΗΤΡΙΑ
ΤΗΣ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Ερώτηση 1^η: Ποιο είναι το αγαπημένο σου μάθημα;

Απάντηση: Το αγαπημένο μου μάθημα, είναι το μάθημα της ερευνητικής εργασίας (project) διότι είναι ένα καινούργιο μάθημα το οποίο μας εκπλήσει ευχάριστα και μας μαθαίνουμε καινούργια πράγματα, όπως την ανάπτυξη συνεργασίας και ομαδικότητας, τα οποία είναι πολύ σημαντικά.

Ερώτηση 2^η: Όταν ακούς την λέξη *σχολείο*, τι σου έρχεται στο μυαλό;

Απάντηση: Όταν ακούω την λέξη *σχολείο* μου έρχονται πολλά πράγματα στο μυαλό, όπως γέλια, διαλλείματα, ωραίες εκδρομές, συζητήσεις με συμμαθητές και καθηγητές, φλερτ, και άλλα πολλά. Με λίγα λόγια ένα ευχάριστο και αγαπητό κλίμα.

Ερώτηση 3^η: Ποιος ο λόγος που πηγαίνεις στο σχολείο; Ποιοι οι στόχοι σου;

Απάντηση: Πηγαίνω σχολείο για να αποκτήσω γερές βάσεις για το μέλλον μου και για να διευρύνω τις γνώσεις μου. Στόχος μου είναι να γίνω ένα έντιμο και πολύτιμο για την κοινωνία άτομο.

Ερώτηση 4^η: Πώς σου φαίνεται το σχολικό περιβάλλον ως κτήριο αλλά και ως έμπυχο υλικό (καθηγητές, μαθητές)

Απάντηση: Στο σχολείο μας υπάρχει ένα ευχάριστο κλίμα, υπάρχουν όμορφα χρώματα τα οποία κάνουν τα παιδιά να νιώθουν ζεστασιά και οικεία. Οι σχέσεις μου με τους συμμαθητές μου και τους καθηγητές είναι πολύ καλή. Οι καθηγητές δίνουν μεγάλη σημασία στην γνώμη των μαθητών και ασχολούνται μαζί τους. Οι μαθητές από την άλλη είναι κοινωνικοί και φιλικοί.

Ερώτηση 5^η: Τι μας προσφέρει το σχολείο για τη μετέπειτα ζωή/πορεία μας;

Απάντηση: Το σχολείο μας δίνει πολύ γερά «θεμέλια» και βάσεις για την μετέπειτα ζωή μας μέσω των πληροφοριών που λαμβάνουμε, μέσω της συνεργασίας και της ομαδικότητας. Μας προετοιμάζει για να βρούμε στην αγορά εργασίας αλλά και κοινωνία, και να ξέρουμε πώς να υπερασπιστούμε τον εαυτό μας σε μια δύσκολη στιγμή.

Ερώτηση 6^η: Πώς σου φαίνεται ο τρόπος της διδασκαλίας στο σχολείο; Ποια τα θετικά του;

Απάντηση: Ο τρόπος διδασκαλίας σε γενικές γραμμές είναι πολύ καλός. Οι καθηγητές ασχολούνται με τους μαθητές, και τους δείχνουν ότι ενδιαφέρονται μέσω διοργάνωσης προγραμμάτων και λύνοντας τις απορίες τους. Ένα μεγάλο «όπλο» των καθηγητών είναι πως προσπαθούν να κάνουν τους μαθητές να ανοίγονται και να συζητούν τα προβλήματά τους έτσι ώστε να μην αισθάνονται μόνοι και ευάλωτοι. Αυτό έχει ως συνέπεια οι μαθητές να εμπιστεύονται τους καθηγητές και εκείνοι με τη σειρά τους να είναι δίπλα τους σε δύσκολες στιγμές και καταστάσεις.

Ερώτηση 7^η: Τι θα μπορούσε να αναβαθμιστεί στο σχολείο;

Απάντηση: Στο σχολείο πιστεύω πως υπάρχουν πράγματα που μπορούν να αναβαθμιστούν. Εγώ, θα αναπτύξω ένα από αυτά, την ενισχυτική διδασκαλία. Πιστεύω πως η ενισχυτική διδασκαλία θα έπρεπε να υπάρχει σε όλα τα σχολεία με αποτέλεσμα οι μαθητές να βοηθούνται στο σχολείο και να μην σπαταλάνε τις ελεύθερες τους ώρες και τα λίγα πολύτιμα χρήματα των γονιών τους στα φροντιστήρια.

Ερώτηση 8^η: Είναι σωστό να υπάρχει ο θεσμός των εκδρομών στα σχολεία;

Απάντηση: Είναι απολύτως λογικό και σωστό κατά την γνώμη μου να πηγαίνουν τα παιδιά εκδρομές έτσι ώστε να ηρεμούν, να ξεφεύγουν λίγο από την ρουτίνα της καθημερινότητας και να έρχονται πιο κοντά οι μαθητές που δεν είχαν ποτέ σχέσεις κι ούτε γνωρίζονταν.

Ερώτηση 9^η: Πιστεύεις πως το σχολείο εκτός από ακαδημαϊκή μόρφωση προσφέρει και Κοινωνική μόρφωση;

Απάντηση: Ναι, προσφέρει και σε μεγάλο βαθμό βέβαια. Οι καθηγητές στα σχολεία μας μαθαίνουν να συνυπάρχουμε, να συνεργαζόμαστε και γενικά να φερόμαστε στους συνανθρώπους μας σαν ισότιμα μέλη μιας ολοκληρωμένης κοινωνίας.

Ερώτηση 10^η: Κάποιοι υποστηρίζουν πως το σχολείο βοηθάει στην δημιουργία ομαδικότητας και συνεργασίας. Ποια είναι η δική σου γνώμη;

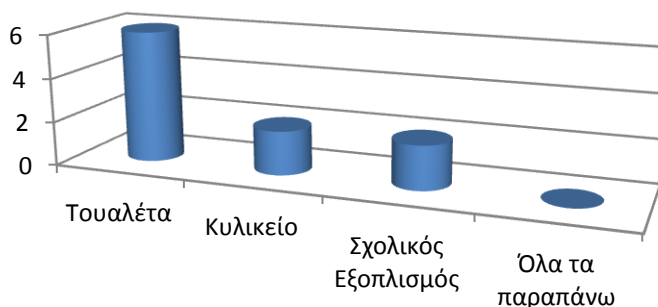
Απάντηση: Φυσικά και το σχολείο βοηθάει στην δημιουργία ομαδικότητας και συνεργασίας. Μέσα από διάφορα προγράμματα που γίνονται, μέσα από το καινούργιο μάθημα, το project, αλλά και από διάφορες άλλες εργασίες που ανατίθενται στα παιδιά δημιουργείται ομαδικότητα και συνεργασία. Δημιουργούνται νέες φιλίες ενώ οι μαθητές μαθαίνουν να εργάζονται σε συνεργασία με άλλα άτομα.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

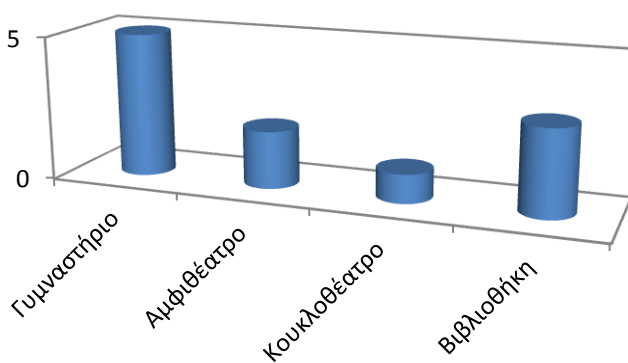
1. Τι δεν σου αρέσει στο σχολείο σου, και πιστεύεις πως θα χρειαζόταν βελτίωση;

- Τουαλέτες
- Κυλικείο
- Σχολικός Εξοπλισμός
- Όλα τα παραπάνω

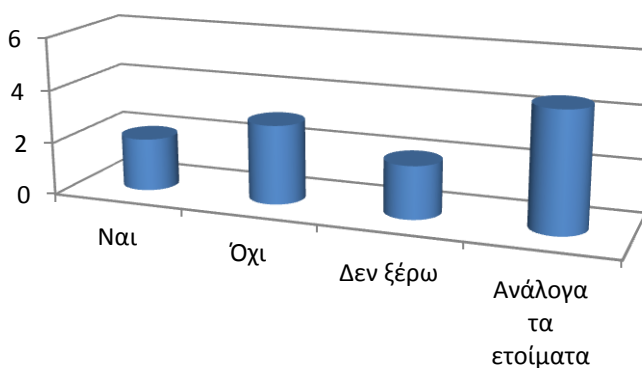
2. Ποιές σχολικές εγκαταστάσεις πιστεύεις πως χρειάζονται στο σχολείο σου.

- Γυμναστήριο
- Αμφιθέατρο
- Κουκλοθέατρο
- Όλα τα παραπάνω

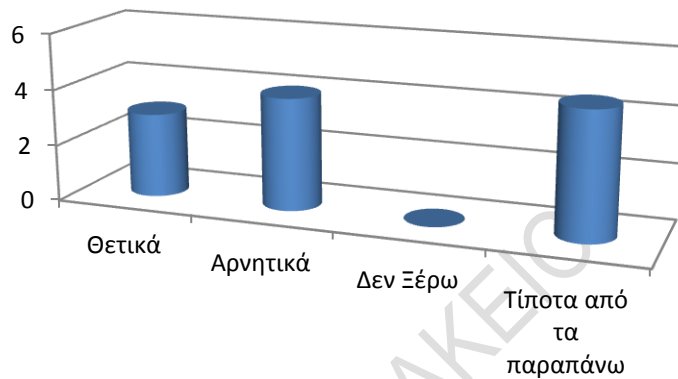
3. Πιστεύετε πως η κατάληψη δίνει λύση στα προβλήματα μας;

- Ναι
- Όχι
- Δεν ξέρω
- Ανάλογα τα αιτήματα

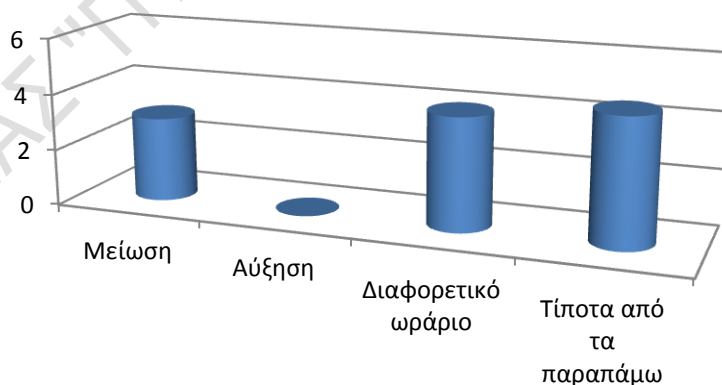
4. Πώς πιστεύετε ότι επηρεάζει το διαδίκτυο τις σχολικές σας επιδόσεις;

- Θετικά
- Αρνητικά
- Δεν ξέρω
- Τίποτα από τα παραπάνω

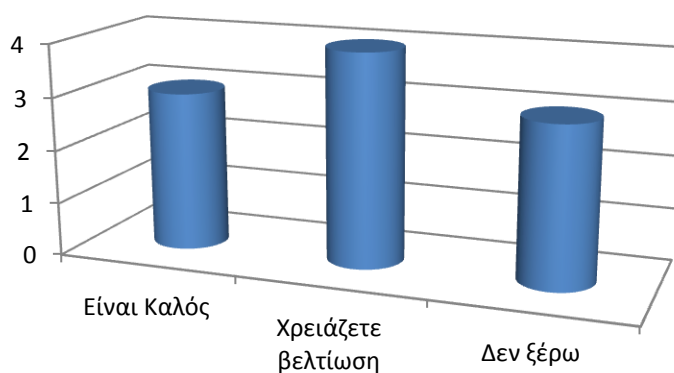
5. Ποια είναι η άποψη σας σχετικά με το ωράριο του σχολείου; Τι προτείνετε για την βελτίωσή του;

- Μείωση
- Αύξηση
- Διαφορετικό ωράριο
- Τίποτα από τα παραπάνω

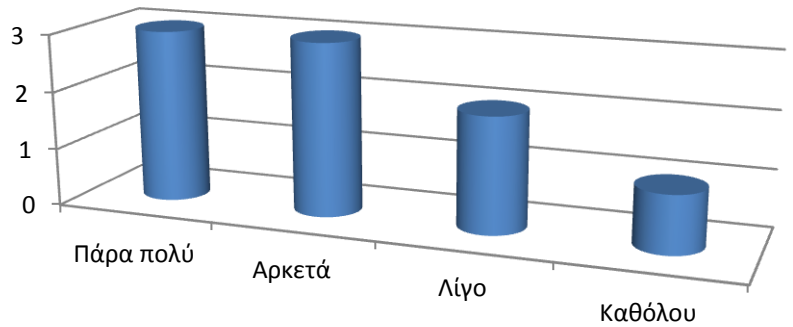
6. Ποια η γνώμη σας για τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος; Πώς μπορεί να προσαρμοστεί στις αρέσκειές σας;

- Είναι καλός
- Είναι κακός
- Πρέπει να διορθωθεί

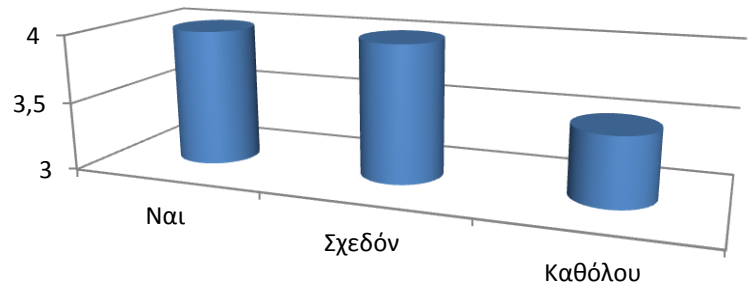
7. Σας αρέσουν οι εξωσχολικές δραστηριότητες;

- Πάρα πολύ
- Αρκετά
- Λίγο
- Καθόλου

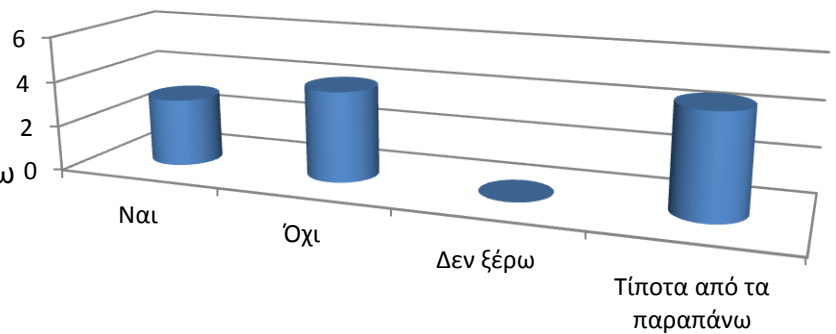
8. Η υλικοτεχνική υποδομή είναι αρκούντως καλή;

- Ναι
- Σχεδόν
- Καθόλου

9. Πιστεύετε πως υπάρχει κατάλληλη επιτήρηση κατά την διάρκεια του διαλείμματος;

- Ναι
- Όχι
- Δεν ξέρω
- Τίποτα από τα παραπάνω

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

- 1) Ποιο είναι το αγαπημένο σου μάθημα?
Το αγαπημένο μου μάθημα είναι η φυσική γιατί είναι πολύ ενδιαφέρον μάθημα και μελετάμε τα φαινόμενα που συμβαίνουν γύρω μας.
- 2) Όταν ακούς την λέξη "σχολείο" τι σου έρχεται στο μυαλό?
Όταν ακούω την λέξη "σχολείο" μου έρχεται στο μυαλό: εκπαίδευση, παιδεία, διαμόρφωση χαρακτήρα, πιο ολοκληρωμένες γνώσεις.
- 3) Ποιος ο λόγος που πηγαίνεις στο σχολείο? Ποιοι οι στόχοι σου?
Ο λόγος που πηγαίνω σχολείο είναι για την κατάκτηση ενός πτυχίου ή διπλώματος ή απολυτηρίου λυκείου, γιατί έτσι θα είναι πιο εύκολη η επαγγελματική μου αποκατάσταση. Οι στόχοι μου είναι να περάσω σε μια καλή σχολή για να έχω ένα καλύτερο αύριο.
- 4) Πώς σου φαίνεται το σχολικό περιβάλλον?
Α) κτηριακές εγκαταστάσεις
Β) έμπυχο υλικό (καθηγητές, μαθητές)
Γενικά οι εγκαταστάσεις είναι πλήρως εφοδιασμένες και καλά προσεγμένες. Οι καθηγητές κάνουν πολλές προσπάθειες για να κινήσουν το ενδιαφέρον των μαθητών, αλλά οι μαθητές ως έφηβοι δεν ανταποκρίνονται στις προσπάθειές τους.
- 5) Τι μας προσφέρει το σχολείο για την μετέπειτα ζωή/πορεία μας?
Σε επίπεδο γνώσεων μας βοηθάει στην εισαγωγή σε κάποιο πανεπιστήμιο ή γενικά σε κάποιο εκπαιδευτικό ίδρυμα.
- 6) Πώς σου φαίνεται ο τρόπος διδασκαλίας στο σχολείο? Ποια τα θέματά του?
Ο τρόπος διδασκαλίας είναι αρκετά καλός. Βοηθάει πολύ το ότι σε αρκετά μαθήματα κάνουμε συζητήσεις έξω από τα «όρια» του βιβλίου και αυτό μας βοηθάει στην ανάπτυξη και έκφραση προσωπικής άποψης.
- 7) Τι θα μπορούσε να αναβαθμιστεί στο σχολείο?
Ένα πρόβλημα στην τάξη είναι η φασαρία από τα παιδιά και αυτό εμποδίζει την φυσιολογική ροή του μαθήματος.
- 8) Είναι σωστό να υπάρχει ο θεσμός των εκδρομών στα σχολεία?
Είναι σωστό να υπάρχει ο θεσμός των εκδρομών στα σχολεία γιατί μέσα από τις εκπαιδευτικές εκδρομές τα παιδιά μαθαίνουν με διαφορετικούς τρόπους και επίσης είναι ένα διάλλειμα στην μονοτονία και την ρουτίνα της καθημερινότητας.
- 9) Πιστεύεις πως το σχολείο εκτός από ακαδημαϊκή μόρφωση προσφέρει και κοινωνική μόρφωση?
Είναι βέβαιο ότι εκτός από μόρφωση, το σχολείο διαμορφώνει προσωπικότητες και χαρακτήρες. Δεν είναι τυχαίο μάλιστα ότι οι

περισσότεροι εγκληματίες δεν έχουν πάει ή δεν έχουν τελειώσει κάποια βαθμίδα εκπαίδευσης.

- 10) Κάποιοι υποστηρίζουν πως το σχολείο βοηθάει στην δημιουργία ομαδικότητας και συνεργασίας. Ποια είναι η δική σου γνώμη? Το σχολείο μέσα από διάφορες εργασίες και μαθήματα, αναπτύσσει την ομαδικότητα και την συνεργασία, καταπολεμά την ατομικότητα και μας περνάει την άποψη ότι όλοι μαζί πρέπει να συνεργαστούμε για να επιτύχουμε κάποιον σκοπό τον οποίο υπό άλλες προϋποθέσεις ο καθένας μόνος του δεν θα μπορούσε να τον φέρει εις πέρας.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

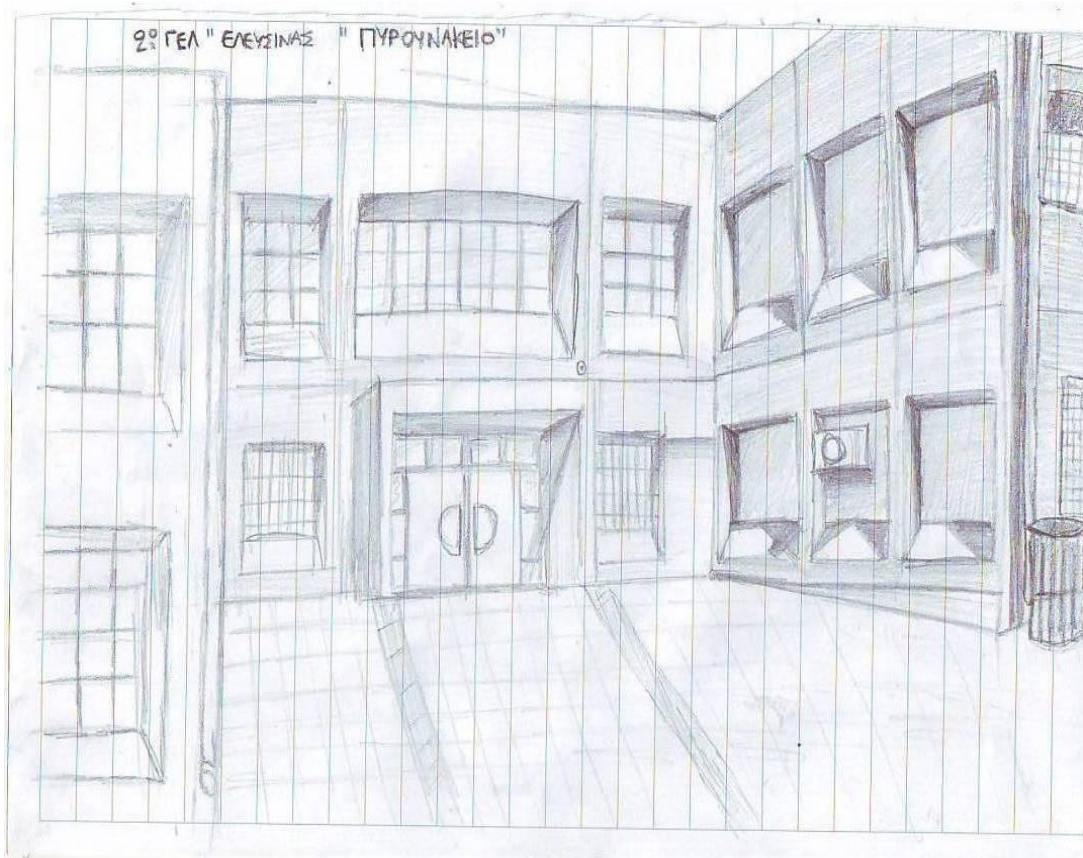
ΟΜΑΔΑ 1: Χτυποκάρδια στα θρανία

- 1) Ποιο είναι το αγαπημένο σου μάθημα?
Α) Ιστορία
Β) Χημεία
Γ) Αρχαία
Δ) Άλλο
- 2) Πώς σου φαίνεται το σχολικό περιβάλλον (καθηγητές, μαθητές, κτηριακές εγκαταστάσεις)?
Α) Πολύ καλό
Β) Ικανοποιητικό
Γ) Επιδέχεται βελτιώσεις
- 3) Είναι σωστό να υπάρχει ο θεσμός των εκδρομών στο σχολείο?
Α) Ναι
Β) Όχι
Γ) Δεν έχω γνώμη
- 4) Πιστεύεις ότι το σχολείο εκτός από ακαδημαϊκή μόρφωση προσφέρει και κοινωνική μόρφωση?
Α) Ίσως
Β) Βέβαια
Γ) Όχι
- 5) Πως σου φαίνεται ο τρόπος διδασκαλίας στο σχολείο?
Α) Ικανοποιητικός
Β) Βαρετός
Γ) Ενδιαφέρον

- 6) Τι θα μπορούσε να αναβαθμιστεί στο σχολείο?
Α) Οι κτηριακές εγκαταστάσεις
Β) Ο τρόπος διδασκαλίας
Γ) Τίποτα
- 7) Τι μας προσφέρει το σχολείο μας για την μετέπειτα ζωή/πορεία μας?
Α) Πολλά
Β) Λίγα
Γ) Τα απαραίτητα
Δ) Τίποτα
- 8) Όταν ακούς την λέξη «σχολείο» τι σου έρχεται στο μυαλό?
Α) Μόρφωση
Β) Φιλία
Γ) Φλερτ
Δ) Άλλο

20 ΓΕΛ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ "ΠΥΡΟΥΝΑΚΕΙΟ"

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΑΣ

2ο ΓΕΛ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ

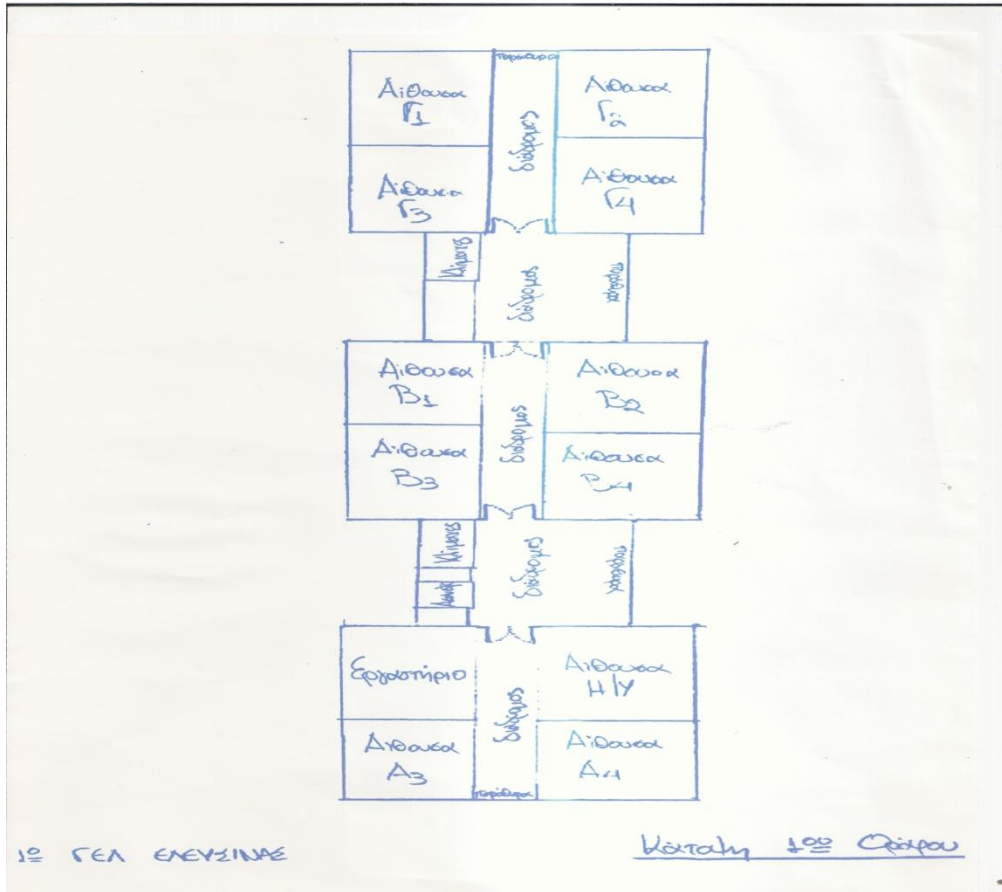
ΚΑΤΟΨΗ 1^{ου} ΟΡΟΦΟΥ

2^{ος} ΓΕΛ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ

20 ΓΕΛ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ "1"

Με αφορμή τη συνάντηση με το σκηνοθέτη Χρήστο Δήμα και την εκδήλωση – δραματοποίηση που πραγματοποιήθηκε , τι επιπλέον δραστηριότητες μπορεί να προσφέρει το σχολείο ;

Κείμενο Α΄

Μετά τη συνάντηση που είχαμε με τον κορυφαίο σκηνοθέτη Χρήστο Δήμα και αφού παρακολουθήσαμε τη δραματοποίηση του έργου «Αντιγόνη» από μαθητές της Β΄ Λυκείου , μπορούμε να πούμε πως τέτοιου είδους εκδηλώσεις μας κάνουν να συνειδητοποιήσουμε πολλά πράγματα για τους εαυτούς μας. Για παράδειγμα υπάρχουν αρκετά παιδιά που ίσως να μη γνωρίζουν την αγάπη τους ή το ενδιαφέρον τους για το θέατρο ή γενικά για την ηθοποιία. Έτσι , αυτό δίνει την ευκαιρία στο σχολείο να προσφέρει στους μαθητές τη δυνατότητα να συμμετάσχουν σε μια καινούρια δραστηριότητα η οποία ίσως να αναπτύξει το ενδιαφέρον ακόμη κι εκείνων που δεν έχουν κατασταλάξει ακριβώς τι τους αρέσει να κάνουν είτε ως χόμπι είτε ως επάγγελμα.

Κείμενο Β΄

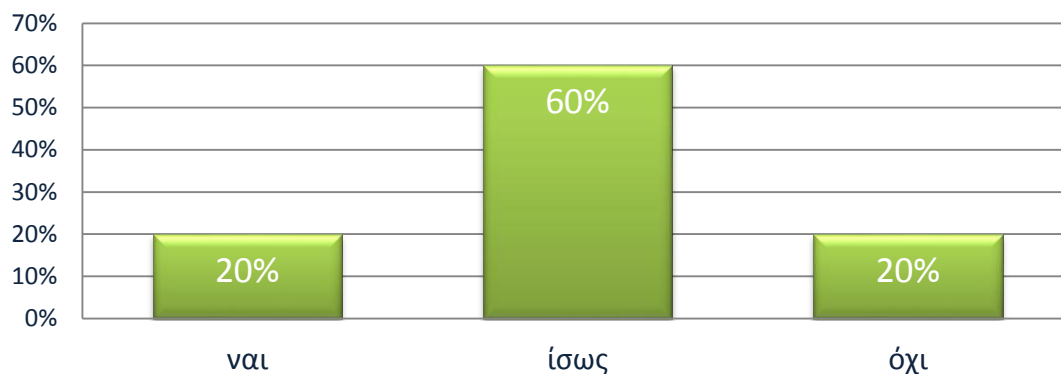
Με αφορμή την συνάντηση με τον Δήμα αλλά και την παράσταση που ανέβηκε από τους μαθητές της Λυκείου διαπιστώνουμε πως το σχολείο μπορεί να σπάσει την μονοτονία που κυριαρχεί . Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την συνεργασία των μαθητών με τους καθηγίτες. Μέσω προγραμμάτων οι μαθητές μπορούν να φτάσουν στην γνώση με έναν εναλλακτικό, βιωματικό και πολλές φορές καλύτερο τρόπο μάθησης. Επίσης το σχολείο σε συνεργασία με τον δήμο μπορεί να διοργανώνει δραστηριότητες που στόχος τους θα είναι να μάθουν στον μαθητή την ιστορία της πόλης του.

Τέλος το σχολείο μπορεί να λάβει μέρος σε διεθνή προγράμματα ανταλλαγής μαθητών με αποτέλεσμα τα παιδιά να γνωρίσουν νέους πολιτισμούς , νέες ιδέες , νέα πρότυπα που ίσως να μη γνωρίζουν . Αναμφίβολα, με την συνεργασία καθηγητών – μαθητών μπορούν να επιτευχθούν πολλά αρκεί να υπάρχει θέληση.

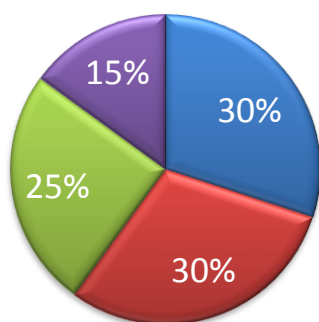
ΟΜΑΔΑ : «ΡΟΔΑ, ΤΣΑΝΤΑ ΚΑΙ ΚΟΠΑΝΑ»

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Θα ήθελες να ξαναγυρίσεις στα θρανία;

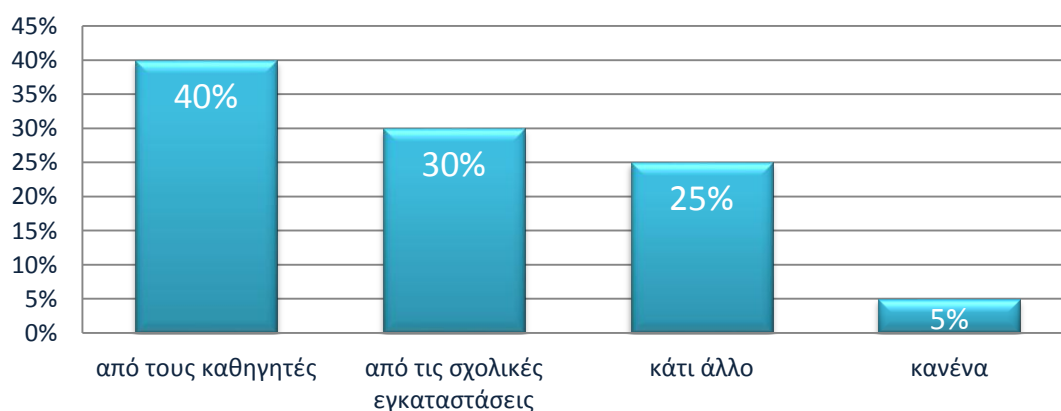

Τι θα άλλαζες αν ξαναγυρνούσες;

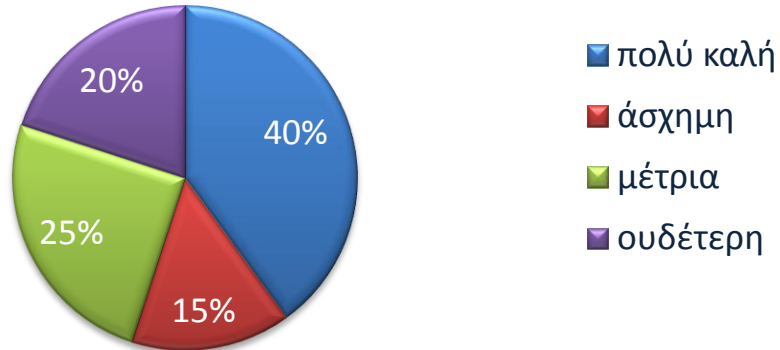

- τις σχολικές εγκαταστάσεις
- τον τρόπο διδασκαλίας
- τους εκπαιδευτικούς
- τίποτα από τα παραπάνω

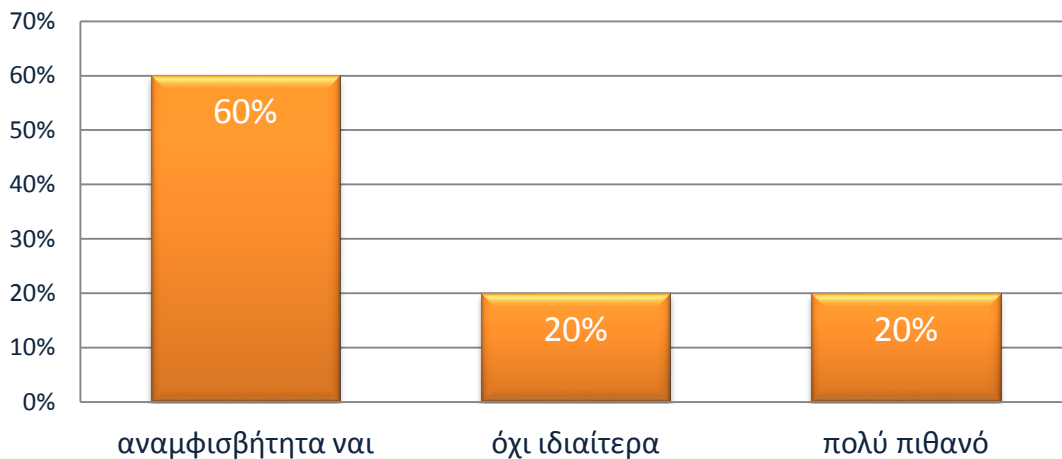
Είχες κάποιο παράπονο;

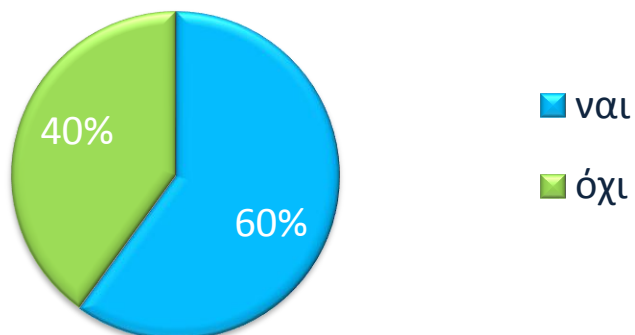
Ποια γνώμη έχεις για τη σημερινή εικόνα του σχολείου και των μαθητών;

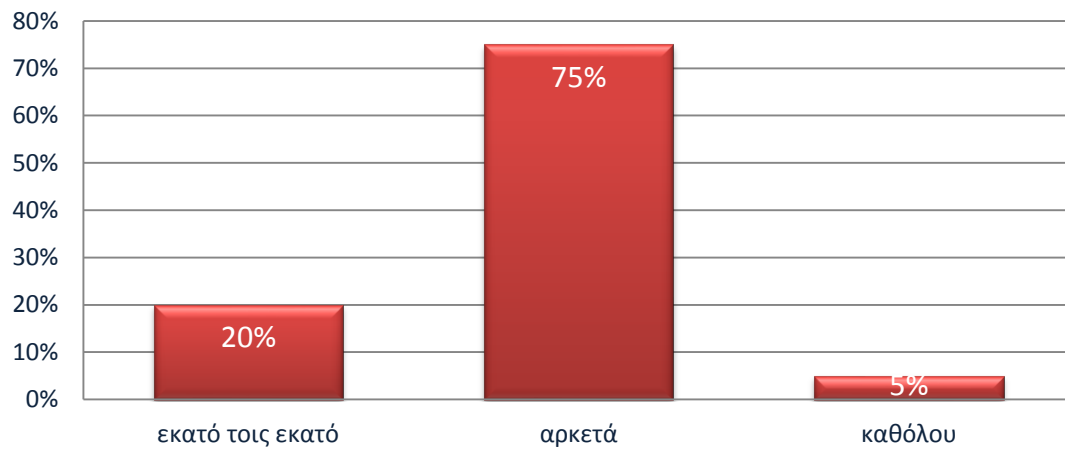
Πιστεύεις πως η εισαγωγή Η/Υ θα ενισχύσει στην καλύτερη εκπαίδευση;

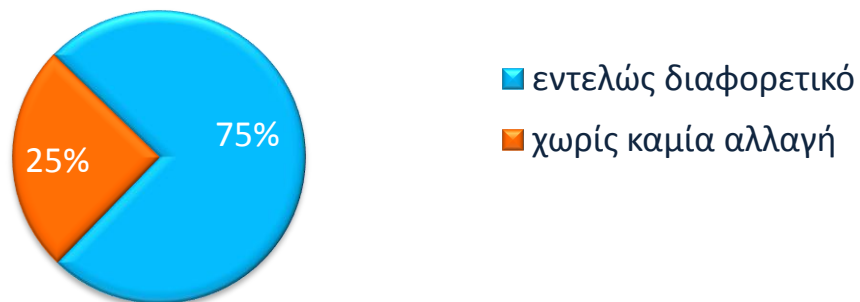
Πήγαινες εκδρομές;

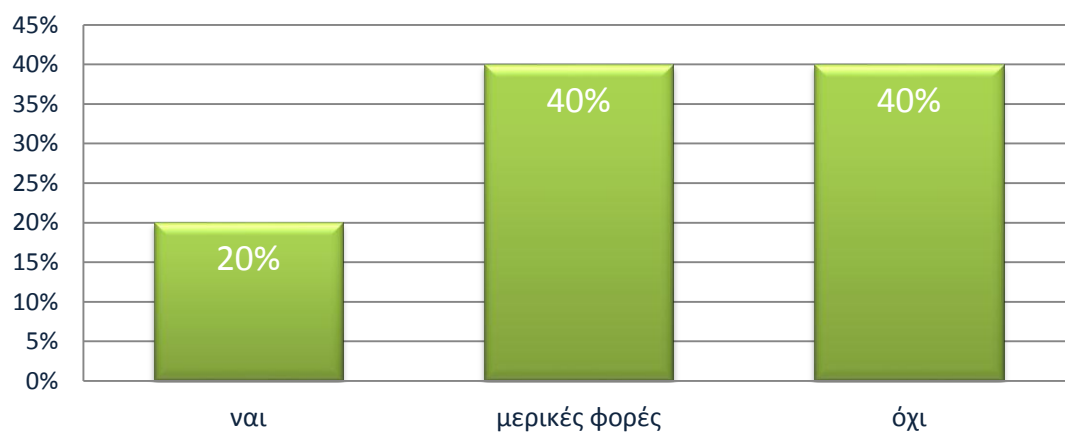
Συμβάλλει η προσωπικότητα του καθηγητή στην ορθή διεξαγωγή του μαθήματος;

Πώς φαντάζεσαι το σχολείο μετά από μια δεκαετία;

Μπορεί να θεωρηθεί το σχολείο ένα είδος "φυλακής";

Η σκληρή πραγματικότητα της εκπαίδευσης

Το σχολείο σήμερα μοιάζει συχνά με χώρο καταναγκαστικού έργου όπου λείπει η χαρά της μάθησης, της έρευνας και ανακάλυψης της δημιουργίας. Το σχολείο έχει υποβιβαστεί από τις απαιτήσεις μιας στεγνής γνώσης με υπερφορτωμένο πρόγραμμα, περιορίζονται έτσι το δημιουργικό χρόνο στο σχολείο αλλά και τον ελεύθερο χρόνο των παιδιών. Τα στοιχεία λοιπόν που πρέπει να χαρακτηρίζουν τη σωστή εκπαίδευση είναι :

ΠΡΩΤΑ Ο ΜΑΘΗΤΗΣ :Το σχολείο πρέπει να προσαρμοστεί στις ανάγκες της σύγχρονης εποχής. Οι επιλογές, οι ρυθμίσεις, οι επενδύσεις, οι αποφάσεις αφορούν πρώτα από όλα την ποιότητα της εκπαίδευσης δηλαδή στο αποτέλεσμα για το μαθητή.

ΚΑΝΕΝΑ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΚΑΝΕΝΑ ΠΑΙΔΙ ΔΕ ΜΕΝΕΙ ΠΙΣΩ:

Τα παιδιά, οι νέοι και οι νέες, βρίσκονται μπροστά σε τεράστιες προκλήσεις που αφορούν το μέλλον τους. Για να τις αντιμετωπίσουν με επιτυχία, για να κάνουν τα όνειρά τους πραγματικότητα, χρειάζονται πολύ ευρύτερες γνώσεις και δεξιότητες. Τα εφόδια που θα πάρουν από το σχολείο σήμερα, θα είναι οι αυριανές ευκαιρίες τους για κοινωνική πρόοδο και επιτυχία. Και αυτό αφορά όλα τα παιδιά, χωρίς κοινωνικές, οικονομικές, μορφωτικές, θρησκευτικές ή πολιτισμικές διακρίσεις και ανισότητες.

Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΩΣ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ:

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στη διαδικασία της εκπαίδευσης είναι πολύ ισχυρός καθώς μόνο εκείνος με τις γνώσεις που κατέχει, τις πρωτοβουλίες αυτενέργειας και τα κίνητρα καινοτομίας μπορεί ν' ανταποκριθεί σ' αυτήν την υψηλή αποστολή.

ΠΡΑΣΙΝΟ ΣΧΟΛΕΙΟ :Το σχολείο πρέπει να καλλιεργεί την περιβαλλοντική συνείδηση του μαθητή. Η εξοικονόμηση ενέργειας, η υγιεινή διατροφή, η φροντίδα και ο σεβασμός στο περιβάλλον και η ικανότητα αξιοποίησής του με βιώσιμο τρόπο περνάει από τη βιωματική γνώση και το « παιχνίδι » του μαθητή με τη φύση που μετατρέπεται προστασία και αγάπη γι' αυτήν.

ΔΗΜΟΣΙΑ, ΔΩΡΕΑΝ ΚΑΙ ΥΨΗΛΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΠΑΙΔΕΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ:

Η εκπαίδευση παραμένει προτεραιότητα στον προϋπολογισμό, παρά την εξαιρετικά αρνητική και δύσκολη δημοσιονομική συγκυρία. Η επιλογή αυτή αντανakλά τη βαθιά πεποίθηση πως το κλειδί, για την αναπτυξιακή προοπτική, τη συνολική και ατομική πρόοδο είναι η παιδεία.

ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ο άνθρωπος γεννιέται με τις φυσικές και διανοητικές του ικανότητες αλλά για να τις εξελίξει πρέπει να μάθει. Αυτή η μάθηση γίνεται είτε στο σχολείο είτε στο ευρύτερο κοινωνικό ή οικογενειακό περιβάλλον. Με την εκπαίδευση ο άνθρωπος αποκτά την πνευματική του διάσταση και γίνεται κοινωνική ύπαρξη. Αν και το περιβάλλον του σχολείου είναι διαφορετικό από της οικογένειας, εντούτοις η αξία του δεν είναι λιγότερο σημαντική παρατηρούνται σ' αυτό οι εξής λειτουργίες:

Αναπτύσσει την κατανόηση την ευθυκρισία και τη συλλογική συνείδηση.

Οριοθετεί τις έννοιες υποχρέωση- δικαίωμα, εξουδετερώνοντας έτσι την επίδραση κάποιων υπερανεκτικών γονέων.

Επιτυγχάνει την ευρύτερη κοινωνικοποίηση, ενισχύοντας το έργο της οικογένειας.

Λειτουργεί διορθωτικά σε λαθεμένες γονεϊκές παρεμβάσεις.

Δοκιμάζει την κρατική ιδεολογία και την πολιτική βούληση.

Προσεγγίζει και προσηλυτίζει το παιδί στην κρατούσα κοινωνική άποψη.

Συνεχίζει την αγωγή της οικογένειας και προσφέρει γνώση για την αστική και πολιτική ιδεολογία του έθνους.

Δίνει τον απόηχο αυτού που πραγματικά συμβαίνει στην κοινωνία.

Προσφέρει εκ-πολιτιστική υπηρεσία, εξισορροπώντας τις αξίες που πρόσφερε η οικογένεια με αυτές που είναι κοινά παραδεκτές φέρνοντας σε επαφή τις δύο κουλτούρες.

Πολλοί θεώρησαν ότι ακριβώς αυτή η μορφή του σχολείου περιορίζει τις ελευθερίες του ατόμου, αλλά αποδείχτηκε εκ των πραγμάτων η αξία του. Σύμφωνα με το Θ.Γέρο, το σχολείο βοηθά τα παιδιά να γευτούν τις συγκινήσεις της ανακάλυψης, τους αφήνει περιθώριο για κάτι μεγαλύτερο από μια απλή «κοινωνική προσαρμογή» και δίνει την δυνατότητα ανοίγματος νέων προοπτικών, αφού προηγηθεί μια κριτική ανάλυση της πραγματικότητας που θα οδηγήσει τελικά στο μετασχηματισμό της.

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η αξιολόγηση διαθέτει τρεις λειτουργίες την παιδαγωγική ,την κοινωνική και τη θεσμική.

Η παιδαγωγική λειτουργία της αξιολόγησης , βοηθά το παιδί:

- α. να μάθει να διακρίνει τη σχέση της προσπάθειας – επιτεύγματος
- β. να μάθει να διακρίνει τον παιδαγωγικό στόχο , δηλ. να μάθει πώς να μαθαίνει
- γ. να οδηγηθεί στην αυτοαντίληψη και την αυτογνωσία , να μάθει να αυτοαξιολογείται και μεταβαίνοντας από το εγώ στο εμείς και να διαμορφώσει ως πολίτης μια κριτική συνείδηση.

Η κοινωνική λειτουργία της αξιολόγησης προετοιμάζει και κατευθύνει τον νέο προς την κοινωνία και τις αρχές της , κατατάσσοντάς τον , ανάλογα με τις δυνατότητές του , στην οικονομική και επαγγελματική ιεραρχία , με καθορισμένα βεβαίως κριτήρια που στις περισσότερες πάντως περιπτώσεις είναι παιδαγωγικά κριτήρια.

Η θεσμική λειτουργία της αξιολόγησης είναι αυτή που εμπλέκει το παιχνίδι της εξουσίας , καθώς αναγκαστικά είναι κάτι που ασκείται από κάποιον άνθρωπο πάνω σε κάποιον άλλο. Είναι η μορφή εκείνη της αξιολόγησης που αποβλέπει στο να «προάγει» και να « επιλέγει ».

Φαίνεται καθαρά ότι η αριθμητική βαθμολογία εξυπηρετεί τις δύο λειτουργίες της αξιολόγησης , αφήνοντας την Παιδαγωγική της διάσταση. Δημιουργεί πρόσθετα προβλήματα στους μαθητές και φαίνεται δίχως νόημα σε μια υποχρεωτική εκπαίδευση. Οδηγεί στην εκμάθηση μιας πρακτικής κατά την οποία οι αποκλειόμενοι από το μορφωτικό αγαθό , αποκλείονται και από την κοινωνική άνοδο με συνέπεια και τον πολιτικό αποκλεισμό τους.

Με αφορμή τη συνάντηση με το σκηνοθέτη Χρήστο Δήμα και την εκδήλωση – δραματοποίηση που πραγματοποιήθηκε , τι επιπλέον δραστηριότητες μπορεί να προσφέρει το σχολείο ;

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Μετά τη συνάντηση που είχαμε με τον κορυφαίο σκηνοθέτη Χρήστο Δήμα και αφού παρακολουθήσαμε τη δραματοποίηση του έργου «Αντιγόνη» από μαθητές της Β΄ Λυκείου , μπορούμε να πούμε πως τέτοιου είδους εκδηλώσεις μας κάνουν να συνειδητοποιήσουμε πολλά πράγματα για τους εαυτούς μας. Για παράδειγμα υπάρχουν αρκετά παιδιά που ίσως να μη γνωρίζουν την αγάπη τους ή το ενδιαφέρον τους για το θέατρο ή γενικά για την ηθοποιία. Έτσι , αυτό δίνει την ευκαιρία στο σχολείο να προσφέρει στους μαθητές τη δυνατότητα να συμμετάσχουν σε μια καινούρια δραστηριότητα η οποία ίσως να αναπτύξει το ενδιαφέρον ακόμη κι εκείνων που δεν έχουν κατασταλάξει ακριβώς τι τους αρέσει να κάνουν είτε ως χόμπι είτε ως επάγγελμα.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Με αφορμή την συνάντηση με τον Δήμα αλλά και την παράσταση που ανέβηκε από τους μαθητές της Λυκείου διαπιστώνουμε πως το σχολείο μπορεί να σπάσει την μονοτονία που κυριαρχεί . Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την συνεργασία των μαθητών με τους καθηγητές. Μέσω προγραμμάτων οι μαθητές μπορούν να φτάσουν στην γνώση με έναν εναλλακτικό, βιωματικό και πολλές φορές καλύτερο τρόπο μάθησης. Επίσης το σχολείο σε συνεργασία με τον δήμο μπορεί να διοργανώνει δραστηριότητες που στόχος τους θα είναι να μάθουν στον μαθητή την ιστορία της πόλης του.

Τέλος το σχολείο μπορεί να λάβει μέρος σε διεθνή προγράμματα ανταλλαγής μαθητών με αποτέλεσμα τα παιδιά να γνωρίσουν νέους πολιτισμούς , νέες ιδέες , νέα πρότυπα που ίσως να μη γνωρίζουν . Αναμφίβολα, με την συνεργασία καθηγητών – μαθητών μπορούν να επιτευχθούν πολλά αρκεί να υπάρχει θέληση.

NOMIZETE ΠΩΣ ΣΗΜΕΡΑ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙ Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Η Ο ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ;

Επικρατούν και τα δύο. Πολύ συχνά τα παιδιά στην προσπάθειά τους να επιτύχουν υψηλή βαθμολογία ανταγωνίζονται με τους συμμαθητές τους. Η σύνδεση του Λυκείου με τις εισαγωγικές εξετάσεις στα ανώτατα και ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα προκαλεί άγχος και ένταση που εκφράζεται με ανταγωνισμό. Σ' αυτά προστίθεται και το πνεύμα του ατομικισμού που κυριαρχεί στην κοινωνία και αποδέκτες του είναι και οι μαθητές. Από την άλλη δεν μπορούμε να παραβλέψουμε πως το σχολείο μέσα από διάφορες δραστηριότητες του προσπαθεί να καλλιεργήσει στους μαθητές τη συλλογικότητα, τη συνεργασία και την αλληλεγγύη στοιχεία που ευνοούν τον υγιή ανταγωνισμό.

Λίγα λόγια για τον ανταγωνισμό στα σχολεία..

Ο ανταγωνισμός όταν γίνεται με κανόνες και σε δεδομένο και από όλους αποδεκτό πλαίσιο δεν βλάπτει, το αντίθετο, προάγει την πρόοδο. Η άμιλλα όταν καλλιεργηθεί προσεκτικά από το δάσκαλο σε μία σχολική τάξη μπορεί να αποφέρει πολλαπλά οφέλη. Τόσο για το κάθε μέλος της ομάδας, που σε ένα τέτοιο περιβάλλον του καλλιεργείται η επιθυμία να γίνει καλύτερο, όσο και για τον διευθυντή ή για την ομάδα στο σύνολο της. Έτσι, η ομάδα αποκτά καλή φήμη στο γενικότερο κοινωνικό σύνολο και ανατροφοδοτεί τα μέλη της που θέλουν να γίνουν ακόμη καλύτερα, κάτι που βελτιώνει περισσότερο την απόδοση της ομάδας ως σύνολο. Οι φήμες για καταπληκτικά σχολεία συνήθως οφείλονται στην ορθή διαχείριση του ανταγωνισμού των μελών αυτών των ομάδων. Το αποτέλεσμα είναι η πρόοδος μελών και ομάδας, που αν συμβαίνει σε γενικότερο επίπεδο μπορεί να αποβεί σε πρόοδο της γενικότερης κοινωνίας.

Τί όμως συμβαίνει σήμερα; Αντί της άμιλλας καλλιεργείται ένας ανταγωνισμός χωρίς όρια, χωρίς κανόνες, χωρίς αναφορά σε κοινωνικές σχέσεις. Ένας ανταγωνισμός που στοχεύει σε μια πρωτιά απροσδιόριστη, σκληρή απέναντι στους άλλους προκειμένου να διατηρηθεί και συνεπώς απομονωμένη, σχεδόν παρανοϊκή, γεμάτη απαιτήσεις για πιο έντονη εργασία, λιγότερη χαλάρωση και συνεχείς μάχες για αύξηση της κυριαρχικότητας και την επίδειξη της «ανωτερότητας» της.

Η αιτία του φαινομένου:

Ο ανταγωνισμός καλλιεργείται στο σχολείο, με τη αυστηρή βαθμολογία, τις Πανελλήνιες, στο Πανεπιστήμιο με τις φοιτητικές εξετάσεις, συνεχίζεται με την

ανεύρεση και την εξάσκηση σε κάποιο επάγγελμα, περνάει στην ανατροφή των παιδιών, και τελειώνει με την «καλύτερη» επιλογή τελετής θανάτου!

Σκοπός παραμένει πάντα ο ίδιος. Να γίνει κανείς απροσδιόριστα «πρώτος». Να γίνει αντικείμενο ζήλιας όλων των άλλων. Και ας ζει στο τέλος απομονωμένος όπως η μικρή Ωνάση, που μόνο φυσιολογική εφηβεία δεν έζησε!

Όπως προαναφέρθηκε, ο ανταγωνισμός είναι υγιής μόνο σε συνδυασμό με την οικολογία (φροντίδα των υπολοίπων της ομάδας και του περιβάλλοντος), και όλοι, γονείς, δάσκαλοι, εκπαιδευτικοί, απαιτείται να το εφαρμόσουν για να συνεχίσουν στην κοινωνία να ζουν ολοκληρωμένοι, ευτυχισμένοι και εκπαιδευμένοι με ειδικές ικανότητες άνθρωποι.

SCHOOL EXCURSIONS: a timeless value

The school excursions are an institution that exists from very old and I believe it will continue to exist. Some excursions are educational, some other recreational, but all have the same aim, the entertainment, the recreation but also an acquisition of knowledge (in the educational excursions). The excursions are a very good way in order that the children escape a little from the everyday routine. Apart from entertainment however the excursions give the occasion in the students to coexist all together and to exchange opinions and ideas, to discuss, to express their sentiments, to joke, to have fun and to be glad. In my opinion it is a very good value that needs and is good to exist.

ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ : μια διαχρονική αξία

Οι σχολικές εκδρομές είναι ένας θεσμός που υπάρχει από πολύ παλιά και θα συνεχίσει, πιστεύω, να υπάρχει. Κάποιες εκδρομές είναι εκπαιδευτικές, κάποιες άλλες ψυχαγωγικές, αλλά όλες έχουν τον ίδιο σκοπό, την ψυχαγωγία, την αναψυχή αλλά και κάποια απόκτηση γνώσεων (στις εκπαιδευτικές εκδρομές). Οι εκδρομές είναι ένας πολύ καλός τρόπος ώστε τα παιδιά να ξεφύγουν λίγο από την ρουτίνα της καθημερινότητας. Εκτός από ψυχαγωγία όμως οι εκδρομές δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές να συνυπάρξουν όλοι μαζί και να ανταλλάξουν απόψεις και ιδέες, να συζητήσουν, να εκφράσουν τα συναισθήματά τους, να αστειευτούν, να διασκεδάσουν και να χαρούν. Κατά την γνώμη μου είναι μια πολύ καλή αξία που χρειάζεται και είναι καλό να υφίσταται.

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Ο ρόλος και η σημασία της Ανθρωπιστικής παιδείας στο σχολείο του σήμερα: άνοιγμα νέων οριζόντων σε μια δοκιμασμένη, στο χρόνο αξία

“Στις σημερινές καπιταλιστικές κοινωνίες, παρατηρείται πως η παιδεία υποκαθίσταται απροκάλυπτα από την επαγγελματική εκπαίδευση με το επιχείρημα ότι οι νέοι πολίτες πρέπει να κερδίζουν τα προς το ζην αναγκαία συμβάλλοντας στην οικονομική πρόοδο της κοινωνίας. Λέγεται ότι η γενική μόρφωση δεν εξυπηρετεί τις τρέχουσες ανάγκες της ζωής και ότι πρέπει να αντικατασταθεί με την εξειδικευμένη επαγγελματική κατάρτιση. Το επιχείρημα όμως αυτό δείχνει απλώς ότι οι απόφοιτοι των σχολείων γενικής παιδείας χρειάζονται κάποια επαγγελματική εκπαίδευση για να μπορούν να μπουν μέσα στους παιδαγωγικούς μηχανισμούς της κοινωνίας τους, και δεν αποδεικνύει ότι η παιδεία πρέπει να υποκατασταθεί από την επαγγελματική εκπαίδευση”.

Για αυτούς τους λόγους αλλά και άλλους τα παραμελημένα, σχεδόν καταπατημένα Ανθρωπιστικά Γράμματα **πρέπει** να αποκατασταθούν στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και κυρίως στο Λύκειο. Τα “μοντέρνα” μαθήματα, σύγχρονα και “εκσυγχρονιστικά” πήραν σε πολλές περιπτώσεις τη θέση ανθρωπιστικών μαθημάτων που διδάσκουν διαχρονικές αξίες και πνευματικά, ψυχοδιανοητικά ιδανικά.

Για την επίτευξη της ενδυνάμωσης της ανθρωπιστικής παιδείας είναι ανάγκη να εκπονοούνται **δημιουργικές και πρωτότυπες εργασίες** εκ μέρους των μαθητών και σε συνεργασία με τους καθηγητές τους, οι οποίες θα τους οδηγούν, μέσα από την αυτενέργεια και την ατομική πρωτοβουλία και συνεργασία, στη συνειδητοποίηση των ανθρωπιστικών αξιών του δικαίου, του νόμου, της ισονομίας, της ισοπολιτείας, της ισοκρατίας, της ισηγορίας, της παρρησίας, της αμεσότητας, της ευθύτητας, της ελευθερίας, του μέτρου, της ανάπτυξης κριτικής και διαλεκτικής σκέψης, της αποδοχής της ατομικότητας, του παραμερισμού προκαταλήψεων, της αλληλεγγύης, του Διαπολιτισμικού σεβασμού, της μοναδικότητας των διαφόρων πολιτισμών, της αποδοχής της διαφορετικότητας, της καταπολέμησης στερεοτύπων κ.ά.

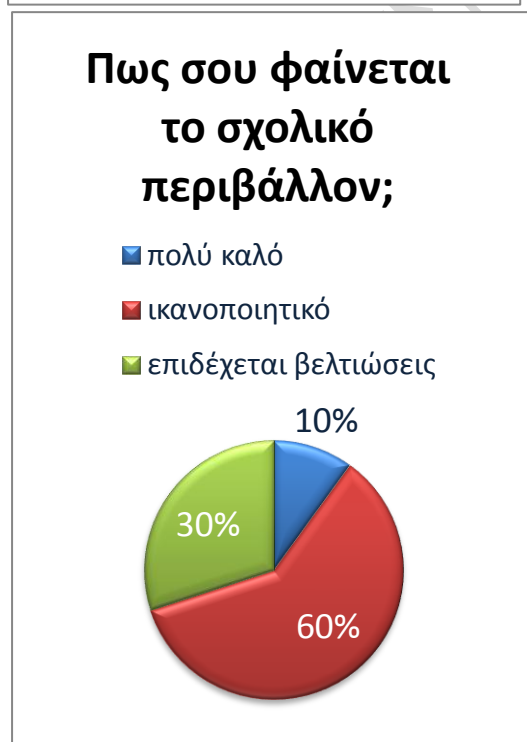
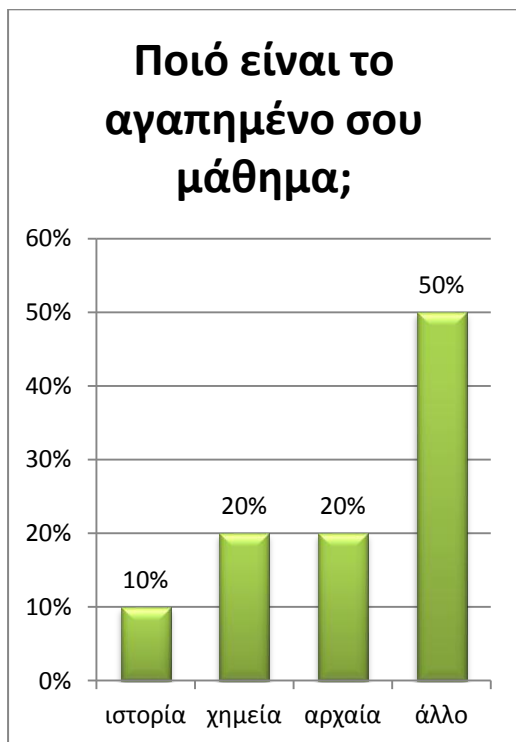
Η εργασία στο σχολείο, όμως, δεν είναι λογικό να είναι ίδια για όλους τους μαθητές: είναι απαραίτητη η συμφωνία της με την ιδιαίτερη, προσωπική φύση του κάθε μαθητή. Πρέπει να είναι σύμφωνη με την ιδιαίτερη προσωπικότητα του καθενός, να είναι προσωπική. Οι ψυχικές διαφορές χαρακτηρίζουν και συνιστούν την ατομικότητα του κάθε ανθρώπου. Βασισμένο σε αυτήν την αρχή, το νέο σχολείο ζητά απ’ το κάθε παιδί να δώσει εκείνο που μπορεί και εκείνο για το οποίο έχει κάποια φυσική κλίση.

Οι λόγοι που επιβάλλουν το σεβασμό της αρχής της ατομικότητας είναι ποικίλοι :

- ✚ Οικονομία των δυνάμεων του μαθητή.
Έργο λοιπόν του Σχολείου εργασίας είναι να εισαγάγει τους μαθητές στην τέχνη του «εργάζεσθαι» για να ρυθμίζουν μόνοι τους την εργασία τους, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ψυχικής υγιεινής.
- ✚ Συμφωνία με την φύση της ύλης.
Η εργασία στο σχολείο δεν πρέπει να αδιαφορεί απέναντι στην ύλη. Αντίθετα, οφείλει να γνωρίζει και να κατανοεί το περιεχόμενο της για να ανταποκρίνεται πλήρως σε αυτό.
- ✚ Εγγύτητα προς τη ζωή.
Η εργασία πρέπει να φροντίζει να οδηγεί τον μαθητή στην πραγματικότητα της ζωής και να μην αποβαίνει σκιά εργασίας, όπως συνέβαινε με το παλιό σχολείο της διδαχής (διδασκαλίας).

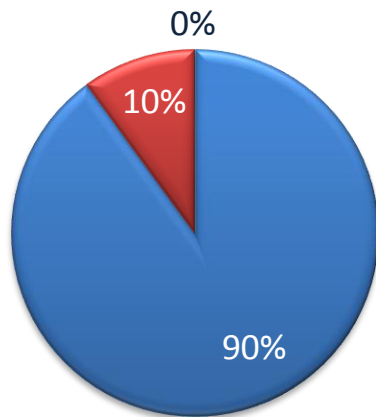
«Όπως είναι γνωστό, οι οικονομικές, επιστημονικές, και καλλιτεχνικές εργασίες κρίνονται από το αποτέλεσμα, δηλαδή απ' το έργο το οποίο προέρχεται απ' τη δημιουργία του χεριού και του πνεύματος. Οι εργασίες, όμως, του σχολείου δεν κρίνονται από τα έργα, αλλά απ' τις μορφωτικές επιδράσεις τους, περισσότερο»

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

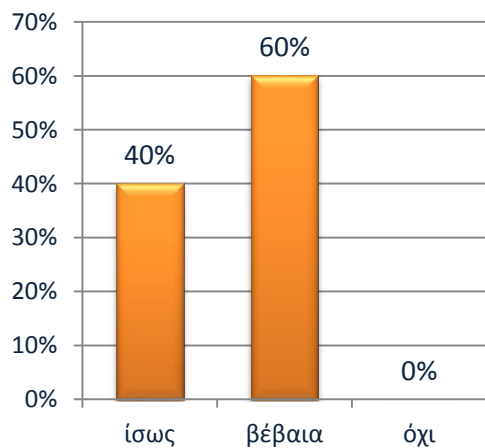

**Είναι σωστό να
υπάρχει ο θεσμός
των εκδρομών;**

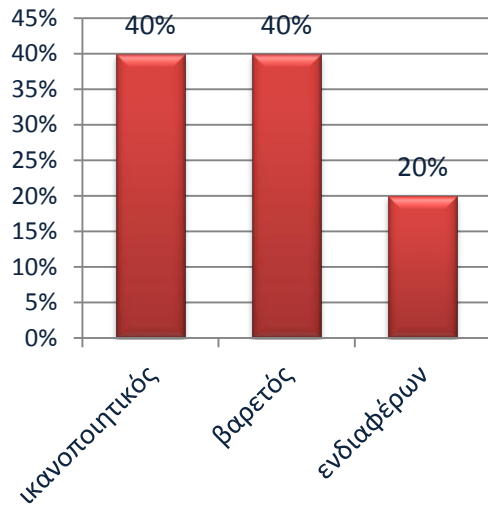
■ ναι ■ όχι ■ δεν έχω γνώμη

**Πιστεύεις ότι το
σχολείο εκτός απο
ακαδημαϊκή
μόρφωση, προσφέρει
και κοινωνική;**

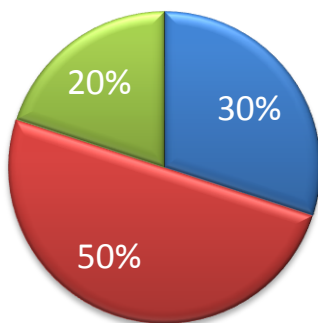

Πως σου φαίνεται ο τρόπος διδασκαλίας στο σχολείο;

Τι θα μπορούσε να αναβαθμιστεί στο σχολείο;

- κτηριακές εγκαταστάσεις
- τρόπος διδασκαλίας
- τίποτα

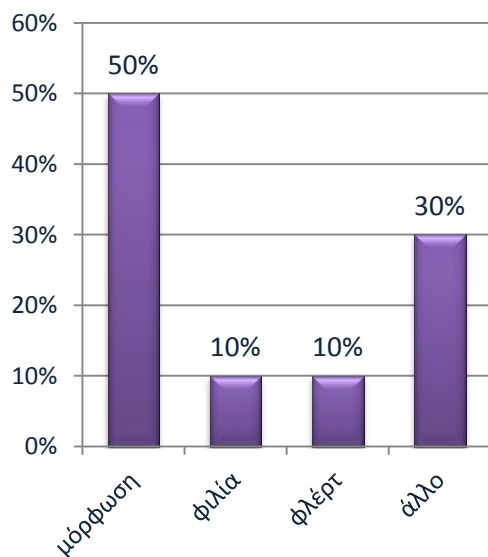

Τι μας προσφέρει το σχολείο για τη μετέπειτα ζωή/πορεία μας;

Όταν ακούς την λέξη "σχολείο" τι σου έρχεται στο μυαλό;

Η μόρφωση και η εκπαίδευση

Η Μόρφωση,

ή η σχεδόν ταυτόσημη έννοια της καλλιέργειας, είναι η διαδικασία μιας πνευματικής αναζήτησης και η ανάγκη μιας διανοητικής περιπέτειας. Και είναι πάντοτε προσωπική.

Η μόρφωση γεννάει συχνά (ειδικά στους νέους) ένα αίσθημα άγχους, πιθανώς εξαιτίας της σημασίας που υποκριτικά η κοινωνία της αποδίδει και τού πλήθους των γνώσεων που νομίζεται πως πρέπει να τη συνοδεύουν. Αυτή η αντίληψη μετατοπίζει το βάρος της μόρφωσης στη συλλογή γνώσεων και μεταμορφώνει τον φορέα της σε δοχείο μνήμης, γεγονότων, αναφορών και πληροφοριών.

Αν, όμως,

αποπειραθούμε να βασιστούμε σε αρχές διαφορετικές, από αυτές που συνήθως προβάλλονται από τους “φανατικούς” της μόρφωσης, όπως λόγου χάριν:

Ότι οι γνώσεις είναι ατελείτητες και απειράριθμες, έτσι ώστε και ο πιο μορφωμένος άνθρωπος να κατακτάει ένα πολύ μικρό ποσοστό τους.

Ότι όλοι έχουν δικαίωμα να δοκιμάσουν την τύχη τους σε πολλούς και διαφορετικούς γνωστικούς χώρους, χωρίς την απειλή τού “ερασιτεχνισμού”, της “αντι-επιστημονικότητας” και της “μη-εξειδίκευσης”.

Ότι στον κόσμο της γνώσης και της μόρφωσης μπαίνεις από μια πόρτα (ίσως για τον καθένα διαφορετική), που σε οδηγεί σιγά-σιγά σε άλλες μισάνοιχτες, που μέχρι τότε ούτε τις υποπτευόσουν.

Ότι ο στόχος της μόρφωσης δεν μπορεί να είναι άλλος από την απόλαυση. Απόλαυση να αντιλαμβάνεσαι, να εννοείς, να αναρωτιέσαι, να ψάχνεις, να θαυμάζεις και εν τέλει να δημιουργείς.

Ότι η μόρφωση δεν ανέχεται ανειλικρινείς προθέσεις από άτομα που θέλουν να την χρησιμοποιήσουν για άλλους, έξω από αυτήν, σκοπούς.

Ότι η μόρφωση γεννιέται μέσα στην επιθυμία, που φέρνει η έλλειψή της και πεθαίνει μέσα στην καταπίεση, που συνεπάγεται η επιβολή της.

Ότι η μόρφωση ανθίζει με την αλληλοκάλυψη και όσμωση των γνωστικών χώρων, σε συνδυασμό με τις εμπειρίες ζωής, και πάντως με όρια ανοικτά και ελεύθερα στο άγνωστο. Και, αντίθετα, ασφυκτικά, όταν της ορισθούν αυστηρές περιοχές γνώσης και της αφαιρεθεί το οξυγόνο της ζωής.

Ότι στη διαδικασία της μόρφωσης οι δάσκαλοι μάς είναι απαραίτητοι, γιατί εξασφαλίζουν την έννοια της συνέχειας και μάς προτείνουν μεθόδους αναζήτησης. Μόνο που η σημασία τους απαιτεί την ελεύθερη από μάς επιλογή τους, ώστε η διαδικασία της αναζήτησης να μη σκιάζεται από χρονοβόρες και περιττές αμφισβητήσεις.

Τότε,

ίσως ευτυχήσουμε να καταλάβουμε, ότι το πιο σημαντικό είναι να βρούμε την άκρη τού νήματος, που θα μάς οδηγήσει στον δρόμο αυτής της περιέργειας και της απόλαυσης. Και από κει και πέρα να αρχίσουμε το κτίσιμο της δικής μας προσωπικής μορφωτικής διαδρομής. Όπου το επόμενο βήμα αποτελεί επιλογή της προηγούμενης επιλογής, ώστε το σύνολο αυτών των επιλογών να πάψει από ένα σημείο και ύστερα να αποτελεί σύνολο γνώσεων και να γίνεται δικό μας εύρημα δική μας ανακάλυψη.

Η Εκπαίδευση,

όπως αυτή μεταφέρεται μέσω των τριών καθιερωμένων βαθμίδων της, μικρή σχέση έχει με την μόρφωση, κάτω από μια τέτοια θεώρηση. Κι αν η μνήμη μας μπορεί να επικαλεσθεί μερικές φωτεινές εξαιρέσεις, αυτές οφείλονται πάντοτε στην παρουσία λίγων δασκάλων, που μάς κίνησαν τον θαυμασμό και την περιέργεια για κάτι, ανοίγοντάς μας έτσι την πόρτα της πνευματικής απόλαυσης και της κριτικής σκέψης. Η επίσημη παιδεία (κρατική ή οικογενειακή, σχολική ή παρασχολική) έχει πλέον ως μοναδικό στόχο την επαγγελματική αποκατάσταση. Την (εξασφαλισμένη) καριέρα. Με συνέπεια την απόλυτη εξειδίκευση, τη συλλογή γνώσεων σε περιορισμένες περιοχές, την απομάκρυνση από το όλον προς όφελος τού μέρους και, το χειρότερο, την τοποθέτηση της μόρφωσης εξ απαλών ονύχων σε ανταγωνιστική βάση.

Οι νέοι, που είναι οι τελευταίοι υπεύθυνοι γι αυτήν την εδραιωμένη αντίληψη, ανάγουν το άγχος της επαγγελματικής αποκατάστασης σε συνδυασμό με τον αναμφισβήτητο υπαρκτό κίνδυνο ανεργίας, σε απόλυτο ρυθμιστή της συμπεριφοράς τους, σε ότι έχει σχέση με την γνώση, την παιδεία, τη μόρφωση. Οι γονείς, που, συνήθως, ιδιοποιούμενοι τα προβλήματα των παιδιών τους τα οξύνουν, συμβάλλουν στο αίσθημα πανικού, που το άγνωστο μέλλον έτσι κι αλλιώς γεννάει.

Αν όμως,

αποπειραθούμε και πάλι να βασιστούμε σε σκέψεις, που βρίσκονται πέρα από τον συνηθισμένο τρόπο αντιμετώπισης των προβλημάτων, όπως λόγου χάριν:

Ότι είναι λάθος η ταύτιση μόρφωσης και επαγγέλματος.

Ότι η πραγματική θωράκιση απέναντι στη ζωή, αυτή που σε βοηθάει να χειριστείς τις αντιξοότητες αποτελεσματικότερα, είναι η μόρφωση στην ευρύτερή της έννοια και μάλιστα με γνώμονα τις ιδιαιτερότητες, τις ικανότητες και τις προτιμήσεις κάθε ατόμου.

Ότι κανένα πτυχίο ή εξειδικευμένη επαγγελματική γνώση δεν εξασφαλίζει θέση εργασίας σε μια κοινωνία που ανά πενταετία αλλάζει οικονομικούς προσανατολισμούς.

Ότι η ανεργία, όπως έχει αποδείξει το παράδειγμα των προηγμένων χωρών, χτυπάει, πολύ πιο συχνά και σκληρά, άτομα μέσης ηλικίας, που, παρόλο που διαθέτουν επαγγελματική κατάρτιση και πείρα, δεν μπορούν να προσελκύσουν πλέον επενδύσεις πάνω στο βραχύ επαγγελματικό τους μέλλον.

Ότι κανένας δεν μπορεί να είναι πλέον δεμένος δια βίου με ένα μοναδικό επάγγελμα και μάλιστα στον ίδιο τόπο, αλλά πρέπει να βλέπει τον βιοπορισμό σαν σειρά ποικίλων επιλογών (αντικειμένων και τόπων) μέσα στη διάρκεια της ζωής και μέσα στα όρια της γης. Επιλογές που διευκολύνονται από το αίσθημα ελευθερίας που πρέπει να χαρακτηρίζει τον καθένα μας και που μόνον μέσα από μια πλατειά μόρφωση μπορεί να προκύψει.

Ότι η επιλογή μιας επαγγελματικής απασχόλησης είναι προτιμότερο να γίνεται με γνώμονα την προσωπική επιθυμία, παρά την κατοχύρωση και εξασφάλισή της, που έτσι κι αλλιώς θα είναι πάντοτε αμφίβολες.

Ότι η απουσία ουμανιστικής παιδείας και γενικών γνώσεων αφαιρεί από τον επαγγελματία περισσότερα από όσα τού προσφέρει η εξειδίκευσή του.

Ότι ακόμα και μια καθαρά τεχνική παιδεία πρέπει να αντιμετωπίζεται σαν μια γενική παιδεία που μορφώνει πνευματικά, και όχι σαν άδεια ασκήσεως συγκεκριμένου επιτηδεύματος.

Ότι η συλλογή πτυχίων και μεταπτυχιακών τίτλων δεν έχει τέλος, αφού οδηγεί σε περαιτέρω εξειδικεύσεις, στενεύοντας τον ορίζοντά μας, ενώ από την άλλη δεν μάς κατοχυρώνει, αφού κάθε χρόνο αυξάνουν οι τυπικές απαιτήσεις και όλο και περισσότεροι εξασφαλίζουν ένα πτυχίο που λίγο πριν ήταν σπάνιο.

Τότε,

ίσως να ευτυχούσαμε να αντιληφθούμε ότι η εκπαίδευση αποτελεί την πρώτη βαθμίδα για την είσοδό μας στην περιπέτεια της μόρφωσης. Ότι μάς διδάσκει πειθαρχία, μέθοδο και τρόπους προσέγγισης τού γνωστικού χώρου εν γένει. Ότι μας ανοίγει τις πόρτες πολλών επαγγελματικών χώρων, γιατί μάς δίνει βάσεις να στηρίξουμε τις σταδιακές μας εξειδικεύσεις. Ότι πρέπει να δεχτούμε την παιδεία σαν κάτι που διαρκεί λίγο, ώστε να μας επιτραπεί η γεύση των εμπειριών και απολαύσεων της ζωής νωρίτερα, ή σαν κάτι που διαρκεί δια βίου, ώστε να την μετατρέψουμε σε εργαλείο διαρκούς αναζήτησης, από εγχειρίδιο επαγγελματικής χρήσεως που θεωρείται σήμερα.

Αυτό το τελευταίο φαίνεται να γίνεται ευρύτερα δεκτό από άτομα λίγο μεγαλύτερης ηλικίας, που θέλουν να ξαναγευτούν την χαρά της εκπαίδευσης συμμετέχοντας σε σχολές και σεμινάρια. Με επιλογές όμως πιο προσωπικές και λιγότερο βεβιασμένες από αυτές που πρωτανεύσανε στην νεανική τους εκπαιδευτική περίοδο. Γιατί τώρα πια γνωρίζουν ότι γεμίζεις τα κενά, όταν αντιληφθείς ότι υπάρχουν, και μόνον όταν το θέλεις.

Γι αυτούς η εκπαίδευση μπορεί να οδηγήσει σε επαγγελματική ενασχόληση. Όχι όμως κατ' ανάγκην. Ενώ σχεδόν αναπόδραστα θα αποτελέσει την αρχή μιας νέας προσωπικής κατεύθυνσης. Βρίσκονται δηλαδή, πιο κοντά στο πραγματικό περιεχόμενο της μόρφωσης. Είναι γι' αυτό πιθανόν ότι, όσο επαγγελματικοποιείται και εξειδικεύεται η σχολική και μετασχολική παιδεία, τόσο θα αυξάνει το ποσοστό των αεί παιδευομένων, των ώριμων μαθητών.

"Project" για μαθητές ... ένας πρώτος απολογισμός

Ένα από τα σημαντικότερα μαθήματα διεθνώς διδάσκεται πλέον και στην Ελλάδα. Πρόκειται για το μάθημα της ερευνητικής εργασίας, πιο γνωστό με τον ξενικό όρο «project», βάσει του οποίου ομάδες μαθητών αναλαμβάνουν ένα θέμα, συλλέγουν πληροφορίες, τις ερευνούν και στη συνέχεια τις συνθέτουν μαζί με τους συμμαθητές τους. Είναι το μάθημα, που διδάσκεται δεκαετίες ολόκληρες στα σχολεία του εξωτερικού, αναπτύσσει την κριτική και συνθετική ικανότητα των παιδιών, και στην Ελλάδα άρχισε για πρώτη φορά να εφαρμόζεται στην Α΄ Λυκείου τον Σεπτέμβριο του 2011. Τώρα, το υπουργείο είναι εν αναμονή των πρώτων αποτελεσμάτων από την εφαρμογή του, για να μελετήσει την αποτελεσματικότητά του και προχωρήσει σε αλλαγές, εάν φυσικά χρειάζεται.

Η «ερευνητική εργασία» είναι μέρος της μεταρρύθμισης στα λύκεια και εντάσσεται στα μέτρα που στοχεύουν να κάνουν το λύκειο ουσιαστική μονάδα εκπαίδευσης και όχι προθάλαμο των πανεπιστημίων. Είναι το σύστημα, του οποίου η εφαρμογή στο σύνολο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είχε αρχικά εξαγγελθεί για το 2014, αλλά, όπως φαίνεται, θα πάρει μικρή παράταση.

Λίγο πριν τον σχηματισμό της κυβέρνησης Παπαδήμου, στο υπουργείο Παιδείας απέμεναν ελάχιστες συνεδριάσεις για να μπουν οι τελευταίες «πινελιές» ακόμη και για το νέο σύστημα πανελληνίων εξετάσεων. Τώρα, στο υπουργείο Παιδείας αναζητείται η συναίνεση και της Νέας Δημοκρατίας για να προχωρήσουν το νέο λύκειο και το τεχνολογικό λύκειο, αλλά κυρίως το νέο σύστημα πανελληνίων εξετάσεων. Η μελέτη του θέματος ανατέθηκε στον καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών Γιώργο Μπαμπινιώτη, ο οποίος ηγείτο της επιτροπής διαλόγου για θέματα Παιδείας επί κυβερνήσεως ΝΔ και έχει ήδη καταλήξει σε συγκεκριμένα πορίσματα.

Σχετικά με το νέο σύστημα, η επιτροπή ήταν υπέρ της απλοποίησης των εξετάσεων, με πολύ λιγότερα εξεταστέα μαθήματα, αλλά και υπέρ της αποφόρτισης των οικογενειών από το βάρος της εντατικής προετοιμασίας των παιδιών για την εισαγωγή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η επιτροπή τάχθηκε υπέρ ενός συστήματος εξετάσεων, που θα έδινε τη δυνατότητα στον υποψήφιο να επανεξετασθεί, εφόσον δεν επιτύγχανε με την πρώτη τον βαθμό, που θα είχε θέσει κάθε σχολή ως προϋπόθεση εισαγωγής. Ο κ. Μπαμπινιώτης, πάντως, μελετά εκ νέου το σύστημα εισαγωγικών εξετάσεων και φαίνεται ότι στο υπουργείο θα δεχθούν ακόμη και μικρή χρονική καθυστέρηση στην εφαρμογή του.

Το ΑΠΕ-ΜΠΕ απευθύνθηκε σε καθηγητές που έχουν εφαρμόσει το πρόγραμμα και ζήτησε την άποψή τους για το νέο αυτό μάθημα. Αρκετοί είδαν από την αρχή με θετική ματιά και καλή διάθεση το νέο μάθημα, άλλοι, που «εντόπισαν» πίσω απ' αυτό, «ευκαιρίες» για διαφόρους να αναπτύξουν στο διαδίκτυο «πρότυπα» ερευνητικών εργασιών, που θα αντέγραφαν οι μαθητές.

«Δεν φυτρώνουν τριαντάφυλλα στο τσιμέντο» είναι οι πρώτες λέξεις του καθηγητή ερευνητή Χρήστου Κάτσικα, ο οποίος συνεχίζει: «Η «ερευνητική εργασία», το λεγόμενο project, εντάσσεται στο ωρολόγιο πρόγραμμα του Λυκείου για ένα συνεχές τρίωρο. Η συμμετοχή των μαθητών και στα δύο τετράμηνα είναι υποχρεωτική και λαμβάνουν ατομικό βαθμό, που καταχωρείται κανονικά στον έλεγχο και στην ατομική καρτέλα του μαθητή.

Η έως τώρα εμπειρία έδειξε ότι το project λειτούργησε το πρώτο τετράμηνο με αρκετά προβλήματα σε όλα τα σχολεία της χώρας (σύμφωνα με διαπιστώσεις καθηγητών που δημοσιεύονται και στο site του Κρατικού Οργανισμού Επιμόρφωσης) και αποκάλυψε την αποσπασματικότητα του «ερευνητικού» και διδακτικού του περιεχομένου. Φάνηκε και στην πράξη ότι ένα project, όσο ελκυστικό θέμα κι αν έχει, κινδυνεύει να καταποντιστεί στη θάλασσα της κοινοτοπίας, της ασημαντότητας και της έλλειψης νοήματος χωρίς ένα επαρκές και συνεκτικό πλαίσιο γνώσεων.

Καθώς το βιβλίο και η μελέτη γίνονται, πλέον, συνοδευτικά και τα τεχνολογικά μέσα κυρίαρχα (και όχι το αντίστροφο), έχει σημασία πώς προωθούνται, γενικά, τα μέσα παρουσίασης και όχι το περιεχόμενο. Έτσι το project, ένα υπό όρους χρήσιμο εργαλείο, ένα μέσον, μια διαδικασία δηλαδή, έχει αναχθεί σε ουσία της μάθησης ανεξάρτητα από το περιεχόμενο».

Ο Χρ. Κάτσικας αναφέρεται και στη «συμπεριφορά» των μαθητών που ασχολούνται με την ερευνητική εργασία. «Οι μαθητές του υψηλότερου επιπέδου βαθμολογικής επίδοσης λειτουργούν τυπικά, ορθολογικά και αναπαραγωγικά σε σχέση με το αντικείμενο της εργασίας τους και επιτυγχάνουν τους στόχους τους, ενώ οι μαθητές του χαμηλότερου επιπέδου βαθμολογικής επίδοσης δεν έχουν τα απαραίτητα εργαλεία και εφόδια να ακολουθήσουν τα καθορισμένα στάδια και φάσεις της εργασίας. Το αποτέλεσμα είναι η διεύρυνση της ανισότητας ανάμεσα στους μαθητές. Αυτό προκύπτει και από διαπιστώσεις που γίνονται στα «σχολεία που καταγράφονται και ανακοινώνονται μέσω του διαδικτύου σχετικά με τις οδηγίες βαθμολόγησης του project στο Α!τετράμηνο. Το ζητούμενο όμως θα έπρεπε να είναι να ανοίξει η γνώση με άλλους όρους προσέγγισής της (αναλυτικά προγράμματα, περιεχόμενο σπουδών κ.λπ.).

Είναι φανερό ότι δεν πρόκειται για μια αναγνώριση της ανάγκης διαφορετικής παιδαγωγικής προσέγγισης της γνώσης, ώστε οι νέοι να αναζητούν, να ερευνούν και να ανακαλύπτουν, μέσα από ομαδική, κοινωνική δουλειά. Το λιγότερο που έχουμε να πούμε είναι ότι δεν φυτρώνουν τριαντάφυλλα στο τσιμέντο και δεν έχει κανείς παρά να θυμηθεί την τύχη των «συνθετικών δημιουργικών εργασιών» που προέβλεπε η νομοθεσία στα τέλη της δεκαετίας του '90. Την ίδια ώρα που οι βιβλιοθήκες των σχολείων κλείνουν, αντί να εμπλουτίζονται, και η έρευνα έχει κηρύξει πτώχευση, το «σχέδιο έρευνας» έχει καταντήσει στις περισσότερες περιπτώσεις ένα

«γκουγκλάρισμα» με copy paste (σσ. αντιγραφή), ενώ φαίνεται να ανοίγει σιγά- σιγά νέο κύκλο εργασιών στον κλάδο των project makers».

Ο μαθηματικός και ερευνητής Στρ. Στρατηγάκης αναφέρεται, από την πλευρά του, στις πρακτικές δυσκολίες, στις περιπτώσεις σχολείων χωρίς βιβλιοθήκες και επαρκή αριθμό ηλεκτρονικών υπολογιστών. «Φανταστείτε όλους τους μαθητές της Α΄ Λυκείου να προσπαθούν ταυτόχρονα να αναζητήσουν πληροφορίες μέσα από το διαδίκτυο, να οργανώσουν, να γράψουν και να δημιουργήσουν μια παρουσίαση. Η εργασία πρέπει να γίνει στο σχολείο, γιατί πρέπει να μάθουν οι μαθητές να συνεργάζονται, άρα δεν πρέπει το κύριο μέρος της εργασίας να γίνει στο σπίτι, κατά μόνος δηλαδή. Φανταστείτε του χρόνου, που θα εισαχθεί και στη Β΄ και στη Γ΄ Λυκείου, πώς θα μπορούν να εργάζονται τα παιδιά στο σχολείο. Προσπαθούμε να αγνοούμε μια απλή αλήθεια: Χωρίς πόρους δεν μπορεί να προχωρήσει σωστά η εκπαίδευση. Και με πληθώρα πόρων, όμως, κανείς δεν μας δίνει τη σιγουριά ότι θα λειτουργήσει σωστά η εκπαίδευση», λέει.

Επιπλέον, εντοπίζει δυσκολία εφαρμογής του εγχειρήματος στην εντελώς διαφορετική λογική από αυτά που σήμερα διδάσκονται στο σχολείο: «Η ελλιπής προετοιμασία των εκπαιδευτικών έχει να κάνει με τα επιμορφωτικά σεμινάρια που έγιναν για κάποιους καθηγητές, όσους πρόλαβαν να κάνουν αίτηση, διάρκειας δύο ημερών. Ετσι, καθηγητές που δεν γνωρίζουν τη μέθοδο και έχουν μάθει να λειτουργούν τελείως διαφορετικά πρέπει να καθοδηγήσουν τους μαθητές σε νέα μονοπάτια. Υπάρχει και η οικονομική διάσταση του θέματος. Το Υπουργείο Παιδείας αντί να προσφέρει επιλεγόμενα μαθήματα που απαιτούν πολλούς καθηγητές διαφορετικών ειδικοτήτων, που δεν θα συμπληρώνουν το ωράριό τους και θα τρέχουν από σχολείο σε σχολείο, καταφέρνει με το project να το συμπληρώνουν, κάνοντας έτσι εξοικονόμηση ανθρώπινου δυναμικού, αφού δεν θα υπάρχουν εύκολα καθηγητές με μειωμένο ωράριο. Αν συμβαίνει κάτι τέτοιο, θα συμπληρώνουν τις ώρες που τους λείπουν με project, αφού μπορεί να το διδάξει οποιοσδήποτε καθηγητής. Οι δυσκολίες που προκύπτουν είναι σημαντικές, αφού οι μαθητές έχουν ερωτήσεις σχετικά με το copy paste (σσ. την αντιγραφή των κειμένων). Έχουν απορίες για τη χρησιμότητα του θέματος και θεωρούν ότι αφού δεν τους ζητάει κανείς να παπαγαλίσουν, δεν μαθαίνουν τίποτα. Δεν μπορούν να καταλάβουν δηλαδή ότι μαθαίνουν τρόπο δουλειάς και όχι συγκεκριμένες γνώσεις.

Ο μαθηματικός και ερευνητής Στρ. Στρατηγάκης, από την πλευρά του, «είδε» να αποκαλύπτονται, μέσω του «project» τα «χαρακτηριστικά» της φυλής. Εξηγεί: «,να από τα χαρακτηριστικά του λαού μας είναι η δυσκολία συνύπαρξης και η μη συνεργασία, αφού ο καθένας κάνει του κεφαλιού του, δύσκολα υποτασσόμενος σε συλλογικά οράματα, αλλά και τους απλούς κανόνες της κοινωνικής ζωής. Η παραβίαση του κόκκινου σηματοδότη είναι

χαρακτηριστικό παράδειγμα μη συμμόρφωσης με τους κανόνες λειτουργίας της κοινωνίας, που φέρνουν δυσκολίες στη συνύπαρξη. Χρειάζεται εκπαίδευση στο συγκεκριμένο θέμα και η ομαδική δουλειά, που επιτυγχάνεται μέσω του project, μπορεί να βοηθήσει».

Γενικότερα, η άποψή του είναι ότι πρόκειται για ένα σημαντικό μάθημα το οποίο όμως έχει προβλήματα στην εφαρμογή του, δεδομένου ότι είναι και η πρώτη φορά που εισάγεται στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

«Η βασική ιδέα της ερευνητικής εργασίας είναι πολύ καλή και λείπει από την εκπαίδευσή μας. Μέσα από την ερευνητική εργασία οι μαθητές μαθαίνουν να αναζητούν την πληροφορία σε διάφορες πηγές, να κρίνουν την αξιοπιστία της και να τη συνθέτουν σε μια εργασία. Το αντίθετο, δηλαδή, της λογικής «το μάθημα είναι από τη σελίδα τάδε μέχρι τη σελίδα δείνα και πρέπει να το ξέρεις απέξω». Όλα αυτά γίνονται με τη συνεργασία ομάδας μαθητών και τη βοήθεια του καθηγητή, που δεν διδάσκει, αλλά καθοδηγεί», λέει.

Εκτιμά πως υπάρχουν σημαντικοί λόγοι για την εισαγωγή του «project» στα ελληνικά σχολεία, όπως η μύηση των παιδιών στα δεδομένα της παραγωγής, μέσω ομαδικότητας, και της εξυπηρέτηση του κοινού στόχου. «,να άλλο θέμα είναι η έντονη ανάγκη των Ελλήνων για επαγγελματική ανεξαρτησία που οδηγεί σε μεγάλο πλήθος ελευθέρων επαγγελματιών και αυτοαπασχολούμενων. Έχουμε το μεγαλύτερο ποσοστό στην Ευρώπη σ' αυτό το είδος απασχόλησης, με μεγάλη μάλιστα διαφορά από τις άλλες χώρες. Δεν είναι κακό, αλλά οι οικονομικές συνθήκες το αλλάζουν, αφού τα μικρομάγαζα δεν αντέχουν στον ανταγωνισμό των μεγάλων πολυκαταστημάτων των πολυεθνικών που έχουν εισβάλει στην Ελλάδα με αποτέλεσμα να κλείνουν μαζικά, όπως έγινε μαζικά τις προηγούμενες δεκαετίες με τα μπακάλικα και τα super markets. Τα παιδιά μας θα ζήσουν σε μία κοινωνία που θα εργάζονται σε ομάδες και οι ελεύθεροι και μόνοι επαγγελματίες θα αποτελούν μικρό ποσοστό του εργατικού δυναμικού», εξηγεί, αλλά θεωρεί ότι «η εισαγωγή του μαθήματος έγινε βιαστικά χωρίς την κατάλληλη προετοιμασία με αποτέλεσμα να κινδυνεύει να τιναχτεί στον αέρα η όλη προσπάθεια. Αν απαξιωθεί από τους μαθητές, κινδυνεύει να μετατραπεί στην «ώρα του παιδιού» και να χαθεί οριστικά το όποιο όφελος. Θα φτάσει έτσι να γίνει ακόμη μία αιτία απαξίωσης του σχολείου στα μάτια των παιδιών».

Σχολική διδασκαλία

Είναι η διδασκαλία που λαμβάνει χώρα μέσα σε θεσμικά κατοχυρωμένους φορείς (σχολείο, πανεπιστήμιο κτλ.) και ακολουθεί συστηματικά τη σειρά μιας γραμμής παραγωγής της γνώσης στους μαθητές. Το περιεχόμενό της συνήθως καθορίζεται από συγκεκριμένο αναλυτικό πρόγραμμα, το οποίο

περιγράφει το αναμενόμενο σύνολο των ενεργειών που προτείνεται να πραγματοποιηθούν κατά τη διδασκαλία καθώς και το γνωστικό περιεχόμενο που θεωρείται ότι αφορά. Οι μαθητές είναι, σήμερα, χωρισμένοι ανά ηλικία σε τάξεις και τους παρέχεται από κοινού εκπαίδευση και όχι εντοπισμένη στην ιδιαιτερότητα και τις ικανότητες ή τις τάσεις του καθενός.

Στόχος

Η σχολική διδασκαλία διεξάγεται σύμφωνα με τις εκάστοτε ορθές παιδαγωγικές αρχές μέσα από τις οποίες επιδιώκει να ικανοποιήσει τις εκάστοτε κοινωνικές ανάγκες, όπως για παράδειγμα να στελεχώσει αποδοτικά με ανθρώπινο δυναμικό το τρέχον και το προβλεπόμενο οικονομικό σύστημα. Έτσι αναλαμβάνει τον ρόλο και την ευθύνη της μάθησης και της απόκτησης δεξιοτήτων του ατόμου.

Διδακτικό πλαίσιο

Διδασκαλία και μάθηση συγκροτούν τα δύο άκρα της αμφίδρομης διδακτικής διαδικασίας, η οποία δρομολογείται ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και τον μαθητή αλλά και επηρεάζεται από το κοινωνικό, πολιτιστικό και πολιτισμικό πλαίσιο που περιβάλλει το σχολείο. Ο εκπαιδευτικός ξεκινά τη διδασκαλία με βάση τους διδακτικούς στόχους που έχει προσδιορίσει, και επιδιώκει αυτοί οι στόχοι να γίνουν και στόχοι των μαθητών, να γίνουν δηλαδή μαθησιακοί στόχοι.

Η διδασκαλία μπορεί να κατευθύνεται από παιδαγωγικούς στόχους όπως:

- τη δημιουργία πνεύματος φιλομάθειας
- την καλλιέργεια της ερευνητικής διάθεσης του μαθητή
- την ανάπτυξη κριτικής ικανότητας και σύγκρισης απόψεων
- την υποβοήθηση της ολόπλευρης ανάπτυξης της προσωπικότητας του μαθητή
- την ηθική καλλιέργεια του μαθητή

Πορεία

Η διδασκαλία ως αρμοδιότητα του σχολείου ξεκίνησε από την ανάγκη κάλυψης στοιχειωδών γνώσεων και βασικών πολιτιστικών δεξιοτήτων (ανάγνωση, γραφή, αριθμητική) και εξελίχθηκε σταδιακά στη σημερινή γενική και επαγγελματική εκπαίδευση.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Στο σύγχρονο σχολείο η διδασκαλία φαίνεται να αδυνατεί να παρέχει επαρκή κοινωνικοποιητική λειτουργία ως συνέπεια της ραγδαίας ανάπτυξης των επιστημονικών και τεχνολογικών επιτευγμάτων που η γνώση καλείται να παρακολουθήσει. Υπό την εντατική πίεση της διαδικασίας παροχής γνώσεων, επικράτησε επίσης, σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό, η τάση για περιορισμό της διδακτικής διαδικασίας στην «αντικειμενική πληροφόρηση».

Η τάση αυτή έχει τις ρίζες της στη θετικιστική αντίληψη ότι είναι εφικτή και ελέγξιμη, μέσω της σχολικής διδασκαλίας και μάθησης, η πλήρως αποδεσμευμένη, από υποκειμενικούς συντελεστές καθώς και από ερμηνευτικές προσεγγίσεις και αξιολογήσεις, μετάδοσης της γνώσης.

Στην κατεύθυνση αυτή κινήθηκε π.χ. η μπιχεβιοριστική θεωρία διδασκαλίας και μάθησης με τις σχετικές εφαρμογές της στην εκπαιδευτική πράξη, όπως είναι η προγραμματισμένη διδασκαλία, το στοχοεπικεντρωμένο πρόγραμμα διδασκαλίας στην αρχική του εκδοχή, αλλά και το σύστημα μικροδιδασκαλίας στην πρακτική άσκηση των εκπαιδευτικών.

Διδακτική

Υποστηρικτικά προς το έργο της διδασκαλίας ενεργοποιείται ο κλάδος της διδακτικής, σκοπός της οποίας είναι η μελέτη της διδακτικής-μαθησιακής πορείας σε μια διδασκαλία, η καταγραφή προβλημάτων και η διατύπωση νέων διδακτικών προτάσεων ή η αξιολόγηση παλαιότερων. Για παράδειγμα, η διδασκαλία γνωστικών αντικειμένων που σχετίζονται με τις φυσικές επιστήμες (Φυσική, Χημεία, Βιολογία, Γεωλογία) υποστηρίζεται από τη διδακτική των φυσικών επιστημών.

Το περιεχόμενο της διδακτικής διδασκαλίας προσδιορίζεται από το πρόγραμμα διδασκαλίας, το οποίο καταρτίζεται από την πολιτεία, με μικρή ή και ανύπαρκτη συμμετοχή άλλων φορέων (επιστημόνων, εκπαιδευτικών και άλλων εκπροσώπων διαφόρων άλλων ομάδων αναφοράς και αποτελεί νομικό κείμενο με πολιτική και ιδεολογική βάση. Το πρόγραμμα διδασκαλίας στην παραδοσιακή του μορφή περιλαμβάνει τα διδασκόμενα μαθήματα τους σκοπούς που επιδιώκει η διδασκαλία τους, τη διδακτέα ύλη σε κάθε μάθημα, σχολική βαθμίδα και τάξη, καθώς και τις ώρες διδασκαλίας. Συνοδεύεται συνήθως από σχολικά βιβλία καθώς και, κατά περίπτωση, από άλλο ενδεχομένως διδακτικό υλικό σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή. Τα στοιχεία αυτά συναποτελούν τις επίσημες προδιαγραφές της διδακτικής διαδικασίας από την πλευρά της πολιτείας.

Η σχολική διαδικασία, με την πλατιά της σημασία, είναι κάθε συνειδητή επιρροή που ασκεί κανείς στα άτομα που διδάσκει ως εκπαιδευτικός, με βασική επιδίωξη την αλλαγή συμπεριφοράς και του τρόπου ζωής τους. Με την στενή της έννοια, όμως, είναι η διαδικασία εκείνη που επιτελεί ο διδάσκων κατά τη διάρκεια του μαθήματός του, για να υλοποιήσει τους στόχους που έχει προκαθορίσει. Είναι δηλαδή «ένα οργανωμένο σύνολο σκόπιμων και μεθοδικών, άμεσων και έμμεσων πνευματικών και συναισθηματικών, ψυχοκινητικών και συμμετοχικών ενεργειών, για την προώθηση της μάθησης, και της μόρφωσης των μαθητών, με την αυτενεργό συμμετοχή των ίδιων και τη βοήθεια των δασκάλων τους» (Δ. Χατζηδήμου 1987, Δ. Τσαρδάκης 1983). Συνεπώς, η σχολική διδασκαλία είναι μια προγραμματισμένη -και όχι τυχαία- παιδαγωγική και διδακτική διαδικασία, που συμβάλλει στο να ξεπεράσουν οι συμμετέχοντες τις δυσκολίες της ζωής με τη βοήθεια και την επίβλεψη ενός ειδικού ατόμου-του εκπαιδευτικού.

ΤΟ ΙΔΑΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ – ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΟΥ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΟΝΕΙΡΕΥΟΝΤΑΙ

Το σχολείο με την έννοια του ιδανικού και όχι του απραγματοποιήτου, σύμφωνα με την γνώμη των μαθητών μετά από έρευνα που έγινε σχετική με το θέμα αυτό, πρέπει :

- A) να προκαλεί το ενδιαφέρον των μαθητών (36,3%)
- B) να είναι καθαρό, όμορφο και με καλές υποδομές (13,3%)
- Γ) να υπάρχει διάλογος συνεργασία και ομαδικότητα (9,3%)
- Δ) να διοργανώνονται εκδρομές και εκδηλώσεις έτσι ώστε να διευρύνονται οι σχέσεις μεταξύ των μαθητών (8,5%)
- E) να καλλιεργεί την κρίση και να διδάσκει επαγγελματικό προσανατολισμό (5,2%)
- Στ) να υπάρχει σχολικός ψυχολόγος (4,4%)
- Z) να γίνεται σωστή διαχείριση των περιστατικών βίαιης και επιθετικής συμπεριφοράς (4,1%)
- H) να διαθέτει κανόνες συμπεριφοράς, να στηρίζεται στο τρίπτυχο: καθηγητές-γονείς-μαθητές και να ασχολείται ιδιαίτερα με τον πολιτισμό και τις τέχνες (3,3%)
- Θ) να είναι ανοικτό στην κοινωνία, να μην ενθαρρύνει την ανταγωνιστικότητα και να διαθέτει «παράλληλη στήριξη» για μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες (2,6%)
- I) να αντιμετωπίζεται θετικά η διαφορετικότητα (2,2%)
- K) να αξιολογεί την εκπαιδευτική διαδικασία (1,5%)
- Λ) να διαθέτει ενισχυτική διδασκαλία (0,4%)

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΙΔΑΝΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Αναμενόμενο είναι η πρώτη επιλογή των μαθητών να έχει σχέση με το ενδιαφέρον που οφείλει να τους προκαλεί το σχολείο. Και όπως έδειξε η έρευνα στην ερώτηση «που περνάς καλύτερα;», για τους μαθητές ενδιαφέρον δεν έχουν οι ώρες των μαθημάτων, αλλά οι εκδρομές του εξωτερικού, τα διαλλείματα και οι εκδρομές του εσωτερικού. Πρέπει να γίνει κατανοητό πως εκείνο που προέχει για τον έφηβο είναι το «χτίσιμο» της προσωπικότητας του κι αυτό επιτυγχάνεται κυρίως μέσα από τις σχέσεις με τους συμμαθητές του. Το «χτίσιμο» αυτό δεν είναι εύκολη υπόθεση. Είναι ένας σκληρός και δύσκολος αγώνας, τον οποίον συχνά γονείς και εκπαιδευτικοί υποτιμούμε. Η ομάδα αποτελεί το στήριγμα, δημιουργεί ασφάλεια, τονώνει την αυτοπεποίθηση.

Γιατί ορισμένα παιδιά καταστρέφουν τους χώρους του σχολείου

Το δεύτερο κατά προτίμηση χαρακτηριστικό του «ιδανικού σχολείου» είναι το να είναι καθαρό, όμορφο και με υποδομή και καλές εγκαταστάσεις. Σε όποιον δημιουργηθεί το ερώτημα «και τότε γιατί το καταστρέφουν;», η απάντηση είναι πως καταστρέφοντας ο μαθητής τα εργαλεία ή/και το χώρο μάθησης απορρίπτει πρόσωπα και αντιλήψεις.

Ο καθηγητής πρέπει να σέβεται την αξιοπρέπεια του μαθητή

Από την έρευνα και κυρίως από συνεντεύξεις μαθητών φάνηκε πως απαιτούνται ιδιαίτεροι προσεγγίσεις και λεπτοί χειρισμοί στον τρόπο που αντιμετωπίζει ένας καθηγητής έναν μαθητή ή όταν το επικρίνει.

Διάλογος και δημοκρατικές διαδικασίες στο σχολείο

Το «ιδανικό σχολείο» θα πρέπει να ενθαρρύνει τον διάλογο και τις δημοκρατικές διαδικασίες.

Δημιουργία κλίματος ασφάλειας, προτεραιότητα κάθε σχολείου

Η δημιουργία κλίματος ασφάλειας για όλους τους μαθητές πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα κάθε σχολείου. Οι διευθυντές, οι εκπαιδευτικοί και όλοι οι ενήλικες στο σχολείο, σε συνεργασία με τους γονείς, διάφορους οργανισμούς και άλλους φορείς, πρέπει να κάνουν οτιδήποτε μέσα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, για να υποστηρίξουν τις θεμελιώδεις δημοκρατικές αρχές στο σχολείο και τα δικαιώματα του παιδιού.

Ένα πληκτικό και βαρετό σχολείο μπορεί να το υπομείνει ο μαθητής. Δώδεκα χρόνια είναι, θα περάσουν. Πώς μπορεί όμως να αντέξει ο μαθητής τα χτυπήματα σε διάφορα σημεία του σώματος, τις απειλές, τις βρισιές, τα παρατσούκλια, τον εξευτελισμό, την ταπείνωση, την απομόνωση, την περιθωριοποίηση, την υποτίμηση;

10 ΤΡΟΠΟΙ, ΩΣΤΕ ΝΑ ΑΠΟΦΥΓΕΙ Ο ΜΑΘΗΤΗΣ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΘΥΜΑ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

- 1) Μην αφήνεις κανέναν να ορίζει την ζωή σου. Αντίδρασε!
- 2) Τόλμησε να πεις στον δράστη ότι ξεπέρασε τα όρια.
- 3) Κοίταξε τον δράστη κατάματα και δες πόσο αδύναμος είναι.
- 4) Μην φοβάσαι να μιλήσεις για το πρόβλημά σου.
- 5) Μην ντρέπεσαι γι' αυτό που είσαι.
- 6) Μην κλείνεις στον εαυτό σου. Γίνε κοινωνικός.
- 7) Μην υποκύπτεις στις απειλές του δράστη.
- 8) Μην επηρεάζεσαι από αρνητικά σχόλια για την εμφάνισή σου.
- 9) Μην αδρανείς. Μην ανέχεσαι. Μην φοβάσαι. Φώναξε!
- 10) Πίστεψε στον εαυτό σου και στην δύναμη σου!

ΤΟ ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Το εγχείρημα που ονομάζεται «Νέο Σχολείο» ανταποκρίνεται στις νέες εκπαιδευτικές ανάγκες και προκλήσεις του 21ου αιώνα, θέτει το μαθητή στο επίκεντρο των αλλαγών με σκοπό τη συνολική βελτίωση του επιπέδου σπουδών των μαθητών, καθώς και της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Αποτελεί ένα σχολείο ανοιχτό στην κοινωνία, στις ιδέες, στη γνώση και στο μέλλον, για μαθητές που είναι η επένδυση του μέλλοντος, ψηφιακό, καινοτόμο, πράσινο, ολοήμερο. Πρωταγωνιστής είναι ο **μαθητής** χωρίς κοινωνικές, οικονομικές, μορφωτικές, θρησκευτικές ή πολιτισμικές διακρίσεις και ανισότητες με τη συμμετοχή του μαχόμενου εκπαιδευτικού στην τάξη. Με τη λειτουργία του Νέου Σχολείου δρομολογούνται ενέργειες που βελτιώνουν την ποιότητα του μαθήματος, θέτουν το μαθητή στο επίκεντρο των αλλαγών και τον ετοιμάζουν για τις προκλήσεις του 21ου αιώνα. Το Νέο Σχολείο οδηγεί σε μια εκπαίδευση δημιουργική, καινοτόμα, ανοιχτή στις εξελίξεις της παγκόσμιας γνώσης.

Στοχεύει στη διαμόρφωση δημιουργικού και ανοικτού εκπαιδευτικού κλίματος που όχι μόνο επιδέχεται αλλά και δημιουργεί καινοτομία, αξιοποιεί σύγχρονα διδακτικά εργαλεία και ανταποκρίνεται στις διαφοροποιημένες ανάγκες των μαθητών. Η πραγμάτωση του Νέου Σχολείου ξεκινάει από το νηπιαγωγείο και συνεχίζεται στο Δημοτικό και το Γυμνάσιο, ενώ σταδιακά επεκτείνεται στο Λύκειο. Το Νέο Σχολείο - Σχολείο 21ου αιώνα έχει στόχο την προετοιμασία των νέων γενιών ώστε να μπορούν:

- να πατούν στέρεα πάνω σε αξίες και αρχές που κάνουν κάθε νέο «πάνω απ' όλα ΑΝΘΡΩΠΟ»
- να συνεχίζουν να αποκτούν γνώσεις σε όλη τη διάρκεια του βίου,
- να συμμετέχουν με επιτυχία στην οικονομική ζωή και να έχουν ευκαιρίες κοινωνικής ανόδου,
- να ασκούν το ρόλο του υπεύθυνου πολίτη,
- να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή,
- να αναπτύσσουν αυτόνομη δράση, συλλογικό κοινωνικό πνεύμα, και περιβαλλοντική συνείδηση.

Η λειτουργία του θα επιφέρει μακρόχρονα βελτίωση σε κρίσιμους τομείς αποτελεσματικότητας και ποιότητας όπως είναι ο γραμματισμός και ο αριθμητισμός, η συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση, η μείωση της σχολικής διαρροής και η ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αποτέλεσμα εξάλλου της λειτουργίας του Νέου Σχολείου (Σχολείο 21ου αιώνα) θα είναι και :

- Η ενίσχυση των βασικών δεξιοτήτων για την προσωπική ολοκλήρωση και ανάπτυξη, την ενεργό ιδιότητα του πολίτη, την κοινωνική ένταξη και την απασχόληση (βάσει της Σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με τις βασικές ικανότητες της δια βίου μάθησης). Μέσα από αυτές, ενισχύεται η κριτική σκέψη, η δημιουργικότητα, η ανάληψη πρωτοβουλιών, η επίλυση προβλημάτων, η αξιολόγηση του κινδύνου, η λήψη αποφάσεων και η εποικοδομητική διαχείριση των συναισθημάτων.

- Η ανάδειξη των καλών πρακτικών στο εκπαιδευτικό σύστημα για τη διαμόρφωση ενός νέου, βελτιωμένου, υποδειγματικού σχολείου.

Αφετηρία για το νέο εγχείρημα είναι η **διαμόρφωση νέου προγράμματος σπουδών**, προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Το νέο πρόγραμμα σπουδών θα είναι ανοιχτό και ευέλικτο, ώστε να παρέχει περιθώρια ελευθερίας στον εκπαιδευτικό και να μην υπάρχει πλέον η δέσμευση του ενός και μοναδικού σχολικού εγχειριδίου. Ειδικά για τις μικρές τάξεις, το πρόγραμμα σπουδών θα εξασφαλίζει την ολοκλήρωση της ύλης μέσα στο σχολείο. Παράλληλα, θα προσδιορίζονται με σαφήνεια οι βασικές γνώσεις και δεξιότητες που θα αναπτύσσουν οι μαθητές σε κάθε τάξη και θα περιγράφονται οι δείκτες επιτυχίας, λαμβάνοντας υπόψη τους διαφορετικούς ρυθμούς μάθησης των μαθητών καθώς και τις ιδιαιτερότητες που προκύπτουν από τις διαφορετικές κοινωνικό – πολιτισμικές παραστάσεις του κάθε παιδιού. Η σύνταξη του νέου προγράμματος σπουδών ξεκινά από την υποχρεωτική εκπαίδευση για να προχωρήσει στη συνέχεια στο λύκειο δίνοντας έμφαση στη σύνδεση της γνώσης από τάξη σε τάξη και από βαθμίδα σε βαθμίδα.

Αυτοί οι οποίοι θα κληθούν πρώτοι να στηρίξουν την αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης είναι οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί. Γι' αυτό το λόγο, το Νέο Σχολείο δίνει προτεραιότητα στη συστηματική **επιμόρφωση**, την υποστήριξη και την εμπύχωση του διδακτικού προσωπικού. Με τη συγχρηματοδότηση του ΕΣΠΑ και σε ένα χρονικό πλαίσιο τετραετίας οι εκπαιδευτικοί θα επιμορφωθούν σε αντικείμενα που θα συμβαδίζουν με τις προβλεπόμενες αλλαγές στο Πρόγραμμα Σπουδών. Η επιμόρφωση, μεταξύ άλλων, θα αφορά τις νέες τεχνολογίες, θέματα πολιτισμού και τεχνών καθώς και τρόπους που θα βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς να εντάξουν στο μάθημά τους στοιχεία για την ανάπτυξη μιας πιο ίσης, πιο ανοιχτής, πιο αειφόρου και πιο πράσινης κοινωνίας.

Στο Νέο Σχολείο προωθείται ένα πιο ευέλικτο μαθησιακό περιβάλλον που απαιτεί όχι μόνο νέες παιδαγωγικές τεχνικές αλλά και πρόσθετο **εκπαιδευτικό υλικό**. Τα πρόσθετα αυτά εργαλεία μάθησης θα δίνουν περισσότερες επιλογές και μεγαλύτερα περιθώρια ανάπτυξης πρωτοβουλιών στους εκπαιδευτικούς ενώ θα προκαλούν το μαθητή να ερευνήσει και να ανακαλύψει τη γνώση.

Οι στρατηγικοί στόχοι στο πλαίσιο του νέου σχολείου υποστηρίζονται με:

- Διασφάλιση της πρόσβασης στην προσχολική εκπαίδευση και αύξηση της συμμετοχής από την ηλικία των 4 ετών
- Διασφάλιση της πρόσβασης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.
- Μείωση του ποσοστού μαθητών που τελειώνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση με χαμηλές επιδόσεις στην ανάγνωση, τα μαθηματικά και τις θετικές επιστήμες.
- Μείωση του ποσοστού της σχολικής διαρροής από τη υποχρεωτική εκπαίδευση.
- Πιστοποίηση των γνώσεων ξένης γλώσσας και χρήσης Η/Υ
- Δραστική αύξηση του ποσοστού των εκπαιδευτικών που χρησιμοποιούν την τεχνολογία για τη διδασκαλία.

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΟΥ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΟΝΕΙΡΕΥΟΝΤΑΙ

Το ονειρεμένο σχολείο όχι με την έννοια του αππραγματοποίητου, αλλά του ιδανικού πρέπει, σύμφωνα με την γνώμη των μαθητών:

- 1) Να προκαλεί το ενδιαφέρον τους
- 2) Να είναι καθαρό, όμορφο, με πολύ πράσινο και υποδομή για άτομα με ειδικές ανάγκες
- 3) Να ενθαρρύνει το διάλογο και τις δημοκρατικές διαδικασίες, τη συνεργασία και την ομαδικότητα
- 4) Να οργανώνει εκδηλώσεις και εκπαιδευτικές εκδρομές για να καλλιεργούνται οι σχέσεις μεταξύ των μαθητών
- 5) Να καλλιεργεί την κρίση και να διδάσκει επαγγελματικό προσανατολισμό
- 6) Να διαθέτει σχολικό ψυχολόγο
- 7) Να διαχειρίζεται με τον κατάλληλο τρόπο τα περιστατικά επιθετικής και βίαιης συμπεριφοράς
- 8) Να διαθέτει εσωτερικό κανονισμό με καταγεγραμμένα τα όρια συμπεριφοράς, να στηρίζεται στο τρίπτυχο. Καθηγητές- γονείς- μαθητές και να δίνει έμφαση στις τέχνες και τον πολιτισμό
- 9) Να είναι ανοικτό στην κοινωνία, να αποθαρρύνει την ανταγωνιστικότητα και να διαθέτει <<παράλληλη στήριξη>> για τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες
- 10) Να αντιμετωπίζει θετικά τη <<διαφορετικότητα>>
- 11) Να αξιολογεί την εκπαιδευτική διαδικασία
- 12) Να έχει προγράμματα ενισχυτικής διδασκαλίας

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΙΔΑΝΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Αναμενόμενο είναι η πρώτη επιλογή των μαθητών να έχει σχέση με το ενδιαφέρον που οφείλει να τους προκαλεί το σχολείο. Και όπως έδειξε η έρευνα στην ερώτηση <<που περνάς καλύτερα;>>, για τους μαθητές ενδιαφέρον δεν έχουν οι ώρες των μαθημάτων αλλά οι εκδρομές του εξωτερικού, τα διαλείμματα και οι εκδρομές του εσωτερικού. Ίσως γιατί στη διδασκαλία των μαθημάτων δεν επιδιώκεται ή δεν έχει πλήρως επιτευχθεί η συνεργασία και η ομαδικότητα που ενθαρρύνουν την ανάγκη για επαφή με τον

συνομήλικο -συμμαθητή που έχει ο έφηβος. Πρέπει να γίνει κατανοητό πως εκείνο που προέχει για τον έφηβο, τουλάχιστον στα γυμνασιακά χρόνια, είναι το <<χτίσιμο>> της προσωπικότητας του κι αυτό επιτυγχάνεται κυρίως μέσα από τις σχέσεις με τους συμμαθητές του. Το <<χτίσιμο>> αυτό δεν είναι εύκολη υπόθεση, αντιθέτως ,σήμερα είναι ένας δύσκολος και σκληρός αγώνας , τον οποίο συχνά ,μάλλον από άγνοια, γονείς και εκπαιδευτικοί υποτιμούμε. Η ομάδα αποτελεί το στήριγμα, δημιουργεί ασφάλεια και τονώνει την αυτοπεποίθηση.

ΓΙΑΤΙ ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΟΥΝ ΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Το δεύτερο κατά προτίμηση χαρακτηριστικό του <<ιδανικού>> σχολείου είναι το να είναι καθαρό, όμορφο, με πολύ πράσινο και με υποδομή για τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Σε όποιον δημιουργηθεί το ερώτημα <<και τότε γιατί το καταστρέφουν;>>, μπορούμε να απαντήσουμε πως:<< καταστρέφοντας ο μαθητής τα εργαλεία ή το χώρο μάθησης απορρίπτει πρόσωπα και αντιλήψεις>>.

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΕΒΕΤΑΙ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

Από έρευνα και κυρίως από συνεντεύξεις μαθητών φάνηκε πως απαιτούνται ιδιαίτερη προσοχή και λεπτοί χειρισμοί στον τρόπο που αντιμετωπίζει ένας καθηγητής έναν μαθητή όταν τον επικρίνει.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Το <<ιδανικό>> σχολείο θα πρέπει να ενθαρρύνει το διάλογο και τις δημοκρατικές διαδικασίες. Το χαρακτηριστικό αυτό παίρνει την τρίτη θέση όσον αφορά την πρώτη επιλογή των μαθητών, κάτι που καταδεικνύει τη σπουδαιότητα του στη συνείδηση των μαθητών.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΛΙΜΑΤΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΘΕ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Η δημιουργία κλίματος ασφάλειας για όλους τους μαθητές πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα κάθε σχολείου. Οι διευθυντές, οι εκπαιδευτικοί και όλοι οι ενήλικες στο σχολείο, σε συνεργασία με τους γονείς, διάφορους οργανισμούς και άλλους πρέπει να κάνουν οτιδήποτε μέσα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, για να υποστηρίξουν τις θεμελιώδης δημοκρατικές αρχές στο σχολείο και τα δικαιώματα του παιδιού. Ενα πληκτικό και βαρετό σχολείο μπορεί να το υπομείνει ο μαθητής. Δώδεκα χρόνια είναι, θα περάσουν. Πως μπορεί να υπομείνει όμως τα χτυπήματα σε διάφορα σημεία του σώματος, τις απειλές, τις βρισιές, τα παρατσούκλια, τον εξευτελισμό, την ταπείνωση, την απομόνωση, την περιθωριοποίηση, την υποτίμηση;

ΟΙ ΑΞΙΕΠΑΙΝΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Προτείνονται 10 τρόποι ,ώστε να αποφύγει να γίνει κάποιος μαθητής θύμα σχολικής βίας:

- I. **Μην αφήνεις κανένα να ορίζει τη ζωή σου. Αντίδρασε!!**
- II. **Τόλμησε να πεις στο δράστη ότι ξεπέρασε τα όρια.**
- III. **Κοίταξε το δράστη κατά πρόσωπο, δες πόσο αδύναμος είναι.**
- IV. **Μη φοβάσαι να μιλήσεις για το πρόβλημά σου.**
- V. **Μην ντρέπεσαι γι αυτό που είσαι.**
- VI. **Μην κλείνεσαι στον εαυτό σου. Γίνε κοινωνικός!!**
- VII. **Μην υποκύπτεις στις απειλές του δράστη.**
- VIII. **Μην επηρεάζεσαι από αρνητικά σχόλια για την εμφάνισή**
- IX. **Μην αδρανείς .Μην ανέχεσαι. Μη φοβάσαι. Φώναξε!!!**
- X. **Πίστεψε στον εαυτό σου και στη δύναμή σου!!**

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η Ερευνητική Εργασία ολοκληρώνεται με:

- 1) την ανάρτηση στην Ιστοσελίδα του σχολείου
- 2) την έκδοση σ' έντυπη και ηλεκτρονική μορφή -CD
- 3) την παρουσίαση του Project στους μαθητές της α! Λυκείου
- 4) την έκθεση σχεδιαγραμμάτων, σκαριφημάτων και φωτογραφιών
- 5) τη σχετική δραματοποίηση στηριζόμενη στην ερευνητική εργασία.

Η επικαιρότητα του θέματος, η διαχρονική του αξία και η βιωματική του προσέγγιση κέντρισε το ενδιαφέρον όλων ανεξαιρέτως των μαθητών/ τριών που συμμετείχαν . Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να επιτευχθούν οι στόχοι του project και να στεφθεί με επιτυχία η δημιουργική, ομαδοσυνεργατική τους προσπάθεια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Οι σκοποί της εκπαίδευσης. (R. Marples)
2. Η ελευθερία στην εκπαίδευση. (B. Κόκκοτας)
3. Σκοποί της εκπαίδευσης. (D.J. O'Connor)
4. Η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης. (R. Blackledge)
5. Σχολικός εκφοβισμός. (1.Βικιπαίδεια, 2. άρθρο Α. Γιοβαζολιά, Λέκτορα Ψυχολογίας Παν/μίου Κρήτης)
6. Συνεργασία και Ανταγωνισμός. (Χριστίνα Πάσχου)
7. Συνεργατική Μάθηση. (J. Lane)
8. Το Μέλλον του Σχολείου/ Alive Learning. (Σχετική Ιστοσελίδα)
9. Το Σχολείο του Μέλλοντος/ Camification of Education. (από έρευνα του MIT)
10. Σχολική βία. (άρθρο του Ευστρατ. Παπάτη, επίκουρου καθ/τη Παν/μιο Αιγαίου)
11. Επιθετικότητα και βία στα σχολεία. (Αναστ. Ματσόπουλος, επίκουρος καθ/της Παν/μ/ιου Κρήτης)